

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İŞLETME FAKÜLTESİ

LİSANS BİTİRME TEZİ

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ARACILIĞIYLA ULUSLARARASI
GÜVENLİĞİN SAĞLANMASI

Hazırlayan

İBADOV VASİF

1317.02039

BAKÜ - 2017

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İŞLETME FAKÜLTESİ

LİSANS BİTİRME TEZİ

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ARACILIĞIYLA ULUSLARARASI
GÜVENLİĞİN SAĞLANMASI

Hazırlayan

Vasif İBADOV

1317.02039

Danışman

Dr. Elşen MEMMEDLİ

BAKÜ – 2017

ÖZET

Bu tezin amacı, Birleşmiş Milletlerin uluslararası güvenlik sorunlarına karşı tutumunu ortaya koymaktır. Birinci bölümde uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramını inceledik. Güvenlik kavramı insanoğlunun yaratılışından itibaren yerleşe gelmiş bir kavramdır. Zaman içerisinde sürekli bir değişim göstermiştir. Güvenlik gereksinimi insanoğlunun birey olduğu bilincine vardığı andan itibaren birincil önceliği olmuştur. Güvenliğin olmadığı bir yerde huzur, özgürlük, demokrasi v.b. kavramlardan söz edilemez.

İkinci bölümde, Birleşmiş Milletler kuruluşu ve yapısını inceledik. En kapsamlı uluslararası örgüt olan Birleşmiş Milletler, iki savaş arası dönemde Milletler Cemiyetinin başarısız olması sonucu çok daha etkili bir örgütün kurulması fikri ile ortaya çıkmıştır. Birleşmiş Milletler de, Milletler Cemiyet gibi savaşı kazanan devletler tarafından oluşturulan bir örgüt olma özelliğine sahiptir. Bundan dolayıdır ki, hakim devletler Birleşmiş Milletler bünyesinde önemli konular elde etmişlerdir.

Üçüncü bölümde ise, Güvenlik Konseyinin yapısı, görevleri ele alınmış, bunun yanı sıra Birleşmiş Milletlerin uluslararası sorunların çözümündeki tutumu, stratejileri incelenmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
İÇİNDEKİLER.....	II
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE GÜVENLİK KAVRAMI VE SORUNLARI

1.1. GÜVENLİK KAVRAMI.....	4
1.2. GÜVENLİK KAVRAMININ BOYUTLARI	7
1.2.1. Ulusal güvenlik	7
1.2.2. Ekonomik güvenlik.....	9
1.2.3. İnsan güvenliği.....	10
1.2.4. Toplumsal Güvenlik.....	12
1.2.5. Çevresel Güvenlik.....	14
1.3. ULUSLARARASI GÜVENLİK SORUNLARI	16
1.4. ULUSLARARASI GÜVENLİK STRATEJİLERİ.....	20
1.5. KOPENHAG GÜVENLİK ÇALIŞMALARI OKULU.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE KURUMSAL YAPISI

2.1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN KURULUŞU	26
2.2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN AMAÇ VE İLKELERİ.....	30
2.3. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ORGANLARI.....	32

2.3.1. BM'in Ana Organları	32
2.3.1.1. Genel Kurul.....	32
2.3.1.2. Genel Sekreterlik	34
2.3.1.3. Güvenlik Konseyi	36
2.3.1.4. Ekonomik ve Sosyal Konsey	39
2.3.1.5. Uluslararası Adalet Divanı	41
2.3.1.6. Vesayet Konseyi	42
2.3.2. BM'in Yardımcı Organları	45
2.3.2.1. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı)	45
2.3.2.2. UNİCEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu).....	46
2.3.2.3. WHO (Dünya Sağlık Örgütü).....	46
2.3.2.4. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü)	47
2.3.2.5. IMF (Uluslararası Para Fonu).....	47
2.3.2.6. FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü).....	48
2.4. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE ÜYELİK VE ÜYE OLAN DEVLETLER	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI SORUNLAR KARŞISINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE GÜVENLİK KONSEYİ

3.1. GÜVENLİK KONSEYİNİN YAPISI VE GÖREVLERİ	52
3.2. GÜVENLİK KONSEYİ VE UYUŞMAZLIKLARIN BARIŞÇIL YOLLARDAN ÇÖZÜMÜ.....	55
3.3. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE TERÖRİZMLE MÜCADELE ..	60
3.4. ULUSLARARASI GÜVENLİK SORUNLARININ ÇÖZÜLMESİ İÇİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN KULLANDIĞI YÖNTEMLER	65
SONUÇ.....	67
KAYNAKÇA.....	70

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler; İkinci Dünya Savaşının sonucunda ortaya çıkan tahribatı telafi etmek, ülkeler arasında meydana gelebilecek potansiyel kriz ortamlarının önüne geçmek, uluslararası barışın istikrarını sağlayarak gerekli güvenlik tedbirlerini almak üzere 50 ülkenin öncülüğünde 24 Ekim 1945 tarihinde kurulmuştur. BM Tüzüğüne göre örgüt, barış ve uluslararası güvenliğin sağlanmasının ötesinde temel insan hakları, cinsiyet eşitliği ve bütün halkların ekonomik ve sosyal refahını temin etmek gibi çok geniş amaçları yükümlenmiş ve Milletler Cemiyetinden farklı olarak kararların yaptırım gücünü artıracak sosyo-ekonomik ve askeri tedbirlerle desteklenmiştir. Amacı, meydana gelebilecek bir savaşın önüne geçmek olan Birleşmiş Milletler, alınması gereken askeri önlemlerin ötesinde, dünyayı tehdit eden ekolojik, ekonomik, sosyal ve sağlık gibi bir çok alana dikkat çekerek, kendi bünyesinde bir takım reform girişimlerinde bulunmuştur. 18 Aralık 1992 tarihli “Barış için Gündem Raporu” örgütün barış, istikrar ve güvenliği sadece askeri boyutta değil aynı zamanda çeşitli organlarıyla siyasi, sosyal, ekonomik, çevresel ve gelişen yönleriyle birlikte ele alındığında uluslararası barış ve güvenliğe ulaşılabileceğine değinerek bu değişimi deklare etmiştir. Her ne kadar Birleşmiş Milletler çatısı altında yapısal değişimlere gidilse de, örgütün barışı uluslararası platforma taşıyabilme başarısı üzerinde tartışılması gereken bir konudur. Düşünülmesi gereken diğer bir nokta ise, örgütün mevcut yapısının ve uluslararası alandaki imajının, küresel boyuttaki krizleri yönetebilme konusunda sergilediği tutumun, ihtiyaçlara karşılık verecek boyutta olup olmamasıdır.

Birleşmiş Milletler; Genel Sekreterlik, Güvenlik Konseyi, Genel Kurul, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Uluslararası Adalet Divanı olmak

üzere 5 ana organdan oluşur. Kararları bağlayıcı ve nihai olan Güvenlik Konseyi 15 üyeden oluşmasına rağmen; daimi üye statüsüne sahip olanlar 2. Dünya Savaşından galip çıkan ABD, Çin, Fransa, İngiltere ve Rusya Federasyonudur. 1963 yılındaki reforma kadar Konsey 5 daimi ve 6 geçici üyeden oluşmaktaydı. Ancak reformdan sonra daimi üyelerin sayısında bir değişme olmazken 6 olan geçici üye sayısı 10 a çıkarıldı Güvenlik Konseyi dışındaki organların aldığı kararların tavsiye niteliği taşıması ve son sözün Güvenlik Konseyinde olması organlararası denge sorununu beraberinde getirmiş, diğer organların işlevselliğinin sorgulanmasına yol açmıştır. Aynı zamanda sadece daimi üyelerin sahip olduğu veto hakkı; örgütün eşitlik söylemlerine ne derecede bağlı kaldığı hususunda akıllarda soru işareti yaratmaktadır. 192 üye devleti bulunan Birleşmiş Milletlerin, veto hakkını sadece 5 ülkeye tanınması beraberinde temsil sorununu getirerek; ülkeler arası adaletsizliğe neden olmakta ve böylece kendi amacından sapmaktadır. Bunun nedeni demokrasinin temel prensiplerinden biri olan çoğulculuğun, diğer bir ifadeyle her ülkeye eşit seviyede karar mekanizmalarına dahil olma imkanı verilmemesinin yol açtığı paradokstur.

Uluslararası barışın sağlam temellere dayanması için Birleşmiş Milletler özellikle Güvenlik Konseyi çatısı altında bir takım yapılandırmalara gitmelidir. Bunların başında üye ülkelerin kolektif olarak karar mekanizmalarına dahil edilerek temsil güçlerinin artırılması, “egemen eşitlik” prensibi ne sadık kalınması, demokrasinin gelişmesinde çoğulculuğun önem kazanması, “keyfi veto” nun önlenmesi için bir takım caydırıcı ve zorlaştırıcı tedbirler alınması ve son olarak organlar arasında denge unsurunun gözetilmesi gerekir.

Birinci bölümde, uluslararası güvenlik kavramı, boyutları, stratejileri ve sorunları incelenecektir.

İkinci bölümde, Birleşmiş Milletlerin kuruluşu, amaçları, ilkeleri, organları ve üye olan devletler incelenecektir.

Son bölümde ise, güvenlik konseyinin yapısı ve görevleri, uluslararası sorunlar karşısında Birleşmiş Milletler ve güvenlik konseyinin tutumu incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE GÜVENLİK KAVRAMI VE SORUNLARI

1.1. GÜVENLİK KAVRAMI

Güvenlik sosyal bilimlerde genel çerçeve ve boyutlara tekabül eden, bireylere, konulara, toplumsal adetler ile değişen tarihsel şartlara ve durumlara uyarlanan temel bir kavramdır. Güvenlik kavramı barışla yakından ilgilidir ve ulus-devlet, devlet-üstü ve devlet-dışı aktörler için “olağanüstü önlemler” gerektiren bir değer ve hareket amacıdır. Güvenlik büyük çaplı kamu harcamalarını meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Bireysel ya da toplumsal bir siyasi değer olarak güvenliğin bağımsız bir anlamı yoktur, güvenlik her zaman bir bağlam ve belirli bir bireysel ya da toplumsal değer sistemi ve bunların hayata geçirilmesiyle ilgilidir (Brauch,2008; 2).

Güvenlik, yaşam içerisinde tek bir insandan başlayarak toplum ve devlet gibi sosyal örgütlenme biçimlerine kadar genişlemiş ve gelişmiş bir kavramdır.Abraham Maslow’un insan ihtiyaç hiyerarşileri içerisinde güvenlik ihtiyacı hususu, yeme,barınmadan sonra ikinci önemli basamak olarak görülmüştür (Aydın, 2008:308).

Güvenlik kavramının birçok tanımı yapılmıştır.Güvenlik kelimesi en basit tanımıyla tehditler, kaygılar ve tehlikelerden uzak olma hissi anlamına gelmektedir. Güvenlik böylece bireyin diğerlerinin verebileceği zararlardan uzak olduğunu hissettiği bir ruh halidir. Başka bir ifadeyle başkalarına duyulan güven, sürekli ve yinelenen türde bir psikolojik gereksinimdir ve bu gereksinim sağlandığında güvenlik içinde olma duygusu söz konusudur.Güvenliği uluslararası ilişkiler disiplinde kavramsal açıdan ilk

ele alan Arnold Wolfers'a göre güvenlik; kazanılan mevcut değerlere yönelik bir tehdidin olmaması halidir (Brauch, 2008; 8).

Geleneksel olarak, birçok yazar güvenliğin tartışmalı bir kavram olduğu konusunda hemfikirdir. Bu yazarlardan birçoğu güvenliğin temel değerlere (hem bireyler hem de gruplar için) yönelik tehditlerden özgür olunması anlamına geldiği konusunda uzlaşsalar da analizlerin temel odağının “bireysel”, “ulusal” ya da “uluslararası” güvenlik mi olması gerektiği konusunda farklılaşmaktadırlar. Büyük ölçüde askeri açıdan tanımlanan ulusal güvenlik tarihsel olarak literatüre hakim olmuştur. Temel ilgi alanı ise devletlerin kendilerine yönelik tehditlerle mücadele etmek için geliştirmeleri gereken askeri imkan ve kabiliyetler üzerine eğilimleridir. Fakat son zamanlarda, bu güvenlik anlayışı eleştirilmiş ve birçok uluslararası ilişkiler uzmanı, ulusal güvenlik anlayışını diğer meseleleri de içerecek şekilde genişleterek, genişletilmiş bir güvenlik kavramı önerisinde bulunmuşlardır. Bary Buzan, siyasi, ekonomik, sosyal, çevresel ve askeri boyutları analizine dahil etmiş ve güvenliği daha geniş bir uluslararası çerçevede tanımlamıştır. Bu, devletlerin sadece kendilerini referans alarak geliştirdikleri güvenlik politikalarını terk etmelerini ve komşularının güvenlik çıkarlarını da dikkate almalarını içerir. Buzan'ın çalışması, ulusal ve uluslararası güvenlik kaygılarının birbiriyle uyum halinde olup olmayacağı ve devletlerin işbirliğine yatkın bir şekilde hareket etmeye muktedir olup olmadıkları konularında tartışmalara sebep olmuştur (Buzan,2008:69-75).

Bununla birlikte, ulusal ve uluslararası güvenlik arasındaki bu gerilim, bütün güvenlik uzmanları tarafından kabul edilmemiştir. Diğer uzmanlar, devlete ve devletlerarası güvenliğe yapılan vurgunun, özellikle Soğuk Savaş'ın ardından dünya politikasında yaşanan temel değişimleri

göz ardı ettiğini savunmaktadırlar. Bazıları için, birleşme ve parçalanmayı içeren çifte süreçler, toplumsal güvenliğe daha fazla dikkat edilmesini gerekli kılmaktadır. Buna bağlı olarak, Avrupa’da gelişen bütünleşme, ulus devletlere dayalı klasik düzeni etkisizleştirerek, ulusları daha geniş siyasi çerçevelere maruz bırakmaktadır. Sovyetler Birliği ve Yugoslavya’nın parçalanması, yeni sınır ve azınlık sorunları yaratmış ve bölgesel istikrarsızlığa yol açan ideolojilerin örgütlenmesine neden olmuştur. Bu nedenle, güvenlik uzmanlarının odağında, devletlerden ziyade etnik-milliyetçi grupların yer alması gerekmektedir. Diğer yorumcular, ulusal ve uluslararası güvenliğe yapılan vurgunun, Soğuk Savaş sonrası dönemde embriyonik bir küresel toplumun ortaya çıkması sebebiyle artık uygun olmadığını savunmaktadırlar. Bu yorumcular, toplumsal güvenlik teorisyenlerinin yaptığı gibi ulus devletin parçalanmasına işaret ederken, etnik-milliyetçi düzeydeki topluma değil, küresel topluma odaklanılması gerektiğini düşünürler. Günümüzde en önemli eğilimin, uluslararası terörizm, küresel finans sisteminin çöküşü, küresel ısınma ve nükleer kazalar gibi risklerle bağlantılı yeni tehlikeler içeren küreselleşme olduğunu savunurlar. Dünya düzleminde güvenliğe yönelik bu tehditler, büyük ölçüde ulus devletlerin kontrolü dışında değerlendirilir. Bu tehditlerle sadece küresel bir toplumun ortaya çıkmasıyla uygun bir şekilde mücadele edilebilir (Baylis,2008:73,74) .

Güvenlik muğlak ve esnek bir kavramdır. Birine güvenlik anlamına gelen, diğerine tam tersi güvensizlik anlamına gelebilir. Dolayısıyla güvenlik algıda şekillenir ve sübjektif bir kavramdır. Örneğin ABD’nin Ortadoğu’da güvenliği sağlaması, İran için güvensizlik ve tehdit unsurudur. Ancak başka bir Ortadoğu ülkesi Suudi Arabistan içinse bölge ülkelerinden gelebilecek tehditlere karşı bir güvenlik şemsiyesi ve güç unsurudur.

Görüldüğü gibi bir aktör için refah kaynağı olan diğeri için tehdit ve baskı unsuru olabilir. Bu açıdan düşünülduğünde güvenliği ve emniyeti sağlanması gereken ile dışarıda kalanlar arasında bir ötekilik oluşur. Özetle güvenlik hem konu hem de aktör bazında göreceli bir doğaya ve çok boyutlu bir niteliğe sahiptir (Eralp,2005;108).

1.2. GÜVENLİK KAVRAMININ BOYUTLARI

Güvenlik kavramının, fiziksel ve psikolojik olmak üzere iki boyutu vardır. Tarih boyunca, daha ziyade güvenliğin fiziksel boyutu üzerinde durulmuş ve devletinsınırlarını başka devletlerin saldırı ve tehdidinden uzak tutmak, devletlerin güvenlik anlayışlarının en temel unsuru olmuştur. Fakat güvenlik, fiziksel tehditlerden özgür olmanın nesnel durumundan daha fazlasını içerir. Bu çerçevede, güvenliğin psikolojik boyutu ön plana çıkmaktadır. Güvenlik ile ilgili herhangi bir korkudan uzak olma durumunu içeren güvenliğin psikolojik boyutu, fiziksel bir saldırının varlığı gibi somut tehditleri içermeyebilir. Örneğin, bir devletin ve onun halkının kendini güvende hissetmesi, soyut yönleri olan ve farklı algılamalardan kaynaklanan bir olgudur. Bu çerçevede, güvenliğin doğasının nesnel gerçeklik ile öznel algılamaların birlikteliğinden oluştuğu ileri sürülebilir (Aydın, 2008;310) .

1.2.1. Ulusal güvenlik

Ulusal güvenlik kavramı en yalın ifadesiyle, devletin ve yurttaşların güvenliğinin sağlanması anlamına gelir. Ancak tanımın basitliği aldatıcı olmamalıdır. Çünkü bu kavram, strateji, uluslararası ilişkiler, hukuk, siyaset ve kamu yönetimi başta olmak üzere pek çok bilimsel disiplinin karmaşık ilişkilerinden beslenir ve bu disiplinlerdeki farklı yaklaşımlarından etkilenir. Bu nedenle ulusal güvenlik kavramının temel meseleleri aslında

onu belirleyen unsurlardan kaynaklanır. Ayrıca birkaç yüzyılda gerçekleşebilecek değişikliklerin birkaç on yılda yaşandığı son küreselleşme evresinde, kavramın öznesini oluşturan devlet ve ulus olgularının maruz kaldığı etkiler dikkate alındığında, ulusal güvenlik kavramının nedenli derin ve geniş kuramsal tartışmalara konu olduğu açıklıkla görülmektedir (Varlık, 2012;1) .

“Ulusal Güvenlik” kavramı İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD Başkanı Herry Truman döneminde kongre tarafından çıkartılan “National SecurityAct” (Ulusal Güvenlik Yasası, 18 Ekim 1947) ile üne kavuşmuştur. Salt bir kavramdan çok politikaya atıf yapmaktadır. Bu tarihten sonra ulusal güvenlik kavramıyla birlikte ulusal güvenlik politikaları konuşulmaya ve belirlenmeye başlanmıştır. Ulusal güvenliğe yönelik tehditler her zaman göreceli ve oldukça muğlak bir anlayışla ele alınmış, gerçekte neyin ya da nelerin tehdit olarak algılanacağı korunmak istenen değerlerin merkezinde yer alan özneye göre değişmiştir. Örneğin devlet merkezli yaklaşımlarda devletin kurumsal yapısını ve rutin işleyişini bozmaya yönelik her türlü girişim bir tehdit olarak algılanırken demokratik ve bireysel özgürlükler pahasına önlemler almaktan çekinilmemiştir. İnsan merkezli yaklaşımlarda ise devlet bireylerin çıkarlarını gözetmesi ve bireylere hizmet etmesi gereken bir araç olarak düşünüldüğünden devletin küçültülmesi pahasına demokratik ve liberal değerler öne çıkartılmaktadır. Ulusal güvenlik kavramının ilk kez dile getirildiği “Ulusal Güvenlik Yasası” başlangıçta her ne kadar Amerikan ulusal çıkarlarını korumak ve bu konuda kurumsal koordinasyonu sağlamak amacını taşımışsa da, Soğuk Savaş yıllarında “ulusal güvenlik” adeta bir ideolojiye dönüşerek sadece Amerikan müttefiklerinin sınırlarını komünizm tehlikesine karşı korumanın

ötesine geçip Batı değerlerine karşı her türlü meydan okumayı karşılayacak biçimde yeniden tanımlanmıştır (Birdişli, 2011;151,152) .

Ulusal güvenlik yaklaşımları, 20. yüzyıl siyasi olaylarının sonrasında daha çok gündeme gelmeye başlamıştır.Baylis'e göre daha çok askeri açıdan tanımlanan ulusal güvenliğin temel ilgi alanı devletlerin kendilerine yönelecek tehditlerine karşı geliştirmeleri gereken askeri imkan ve kabiliyetlerdir (Baylis, 2012;156).

Bingöle göre ise 21. yüzyılın devletleri ulusal güvenlik politikalarını ve sistemlerini bu tehditleri karşılayıp bertaraf edebilecek şekilde oluşturma yönünde çaba göstermektedirler. Ancak, her devletin bunu başardığını iddia edebilmek zordur (Bingöl, 2014;52).

1.2.2. Ekonomik güvenlik

Ekonomik güvenlik, güvenlik kavramının genişlemesiyle tanımlanmasına ihtiyaç duyulan bir kavramdır. Ekonomik olma sıfatı özünde parayla ilgili olması ve paranın var olabilmekte temel ihtiyaç olması sebebiyle yaşamın her alanında etkisini hissettirmesi söz konusudur. Güvenlik ise yine var olabilmenin temel şartı olarak güvende olmayı temsil etmesi açısından fiziksel, ruhsal açıdan temel bir ihtiyaçtır. Bu sebeple ekonomik güvenlik kavramının kapsamı bireyden küresel düzeye kadar her alanda tanımlanabilir anlamlara sahip olabilmektedir (Alkan, 2014;16).

Ekonomik güvenlik fikrinin hem kuramsal anlamda hem de siyasi oluşumu açısından kavranması zordur. Bu güvenlik türü, bir yandan, diğer güvenlik türleriyle çok yoğun bir bağlantı içindeymiş gibi görünür. Fakat diğer taraftan, piyasa bağlantılı neredeyse tüm eylemlerde bir derece güvensizlik mevcut olduğundan ekonomik olarak güvenli bir referans nesnesi aramak nafile gözükür.Ekonomik güvenliği daha detaylı bir şekilde

tanımlama çabaları diğer güvenlik türleriyle ilgili benzer çalışmalardan farklıdır. Bu farklılığı Czeslaw Mesjasz şöyle sıralamıştır: İlk olarak, ekonomiyle bağlantılı konulardaki güvensizlik unsuru, her zaman negatif görülmemelidir. İkinci olarak, askeri güvenliğin ekonomik boyutları, savunma ekonomisi ve benzeri durumlar her zaman doğrudan doğruya ekonomik güvenlik kavramına bağlanamaz. Üçüncü olarak, genişletilmiş güvenlik kavramı, zımnen, ekonomik faaliyetlerin ve güvenliğin diğer sektörlerle bağlı olduğuna işaret etmektedir. Dördüncü olarak, ekonomik güvenlik kavramının uluslararası ilişkiler ile güvenlik çalışmaları, barış araştırmaları gibi bağlantılı alanlara girmesiyle, bu sektörle ilgili tartışmalar devlet-merkezli ekonomik güvenlikten bireysel düzeye geçmiştir ve yaşam koşulları birey güvenliğinin temel bir unsuru olarak gündeme gelmiştir (Mesjasz , 2008 ; 126) .

Önemli noktalara deyinerek, belirtmiş olduğumuz Ekonomik güvenlikle ilgili bilgiler, yüzyılımız ülkelerinin ekonomi ve güvenlikle nasıl paralel ağırlıklı hareket etmeleri gerektiğini ve her iki konuya da eşit ağırlıklı önem verilmesi gerektiğini gösteriyor.

1.2.3. İnsan güvenliği

“Güvenlik başka şeylerin mümkün hale geldiği bir koşuldur”

(Emma Rothschild).

Dr. Sverre Lodgaard’ın böyle bir cümlesi vardır: “İnsan güvenliğinin anlamı, halkların güvenliği kavramının anlamıyla aynıdır. İnsan güvenliğinin amacı insanların emniyeti ve hayatta kalmalarının mümkün kılınmasıdır” (<http://docplayer.biz.tr/5132755-Insan-guvenligi-kullanilan-dil-degisti-eylemler-de-beraberinde.html>).

20.yüzyılın sonlarına doğru Soğuk Savaşın sona ermesi, küreselleşme ,yaşanılan etnik çatışmalar ve güvenlik manasında yaşanan gelişmeler insani güvenlik kavramını ortaya çıkmasını kolaylaştıran faktörler olmuştur. İnsani güvenlik anlayışı, devletlerin dışa dönük askeri tehditleri üzerine ve herhangi bir başka devletten gelen saldırı ya da toprak kazanımı çabasına karşılık verme üzerine kurulu askeri güç odaklı ve savunma güdüsüne dayalı olan klasik güvenlik anlayışını tamamlayan çok boyutlu bir yeni güvenlik yaklaşımıdır (Aksu ; Turhan , 2012 ; 73).

İnsan Güvenliği potansiyel olarak hem güvenlik hem de kalkınma için yeni bir yaklaşım sunar. İnsani felaketlerin önlenmesi adına uluslararası toplum insan güvenliği kavramı altında önleyici ve cezalandırıcı uygulamalar benimsemiştir. Demokrasi dalgalarının neticesinde insan haklarına yapılan vurgu ve insani müdahalelerin gerçekleştirilmesi Soğuk Savaş sonrası dönemde insan güvenliği kavramına gönderme yapmıştır. İnsan güvenliği anlayışı küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan krizlerle yüzleşme ve mücadele kapsamında da önem kazanmıştır (Bayram , 2016 ; 12) .

İnsan güvenliğinin bazı temel özellikleri ve unsurları vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz ; 1994 Bm,İnsani Kalkınma Raporunda insan güvenliğinin dört temel özelliğinden bahsedilmektedir (UNDP, 1994: 22,23).

Temel Özellikler :

- İnsan güvenliği evrenseldir
- İnsan güvenliğinin bileşenleri birbiriyle bağlantılıdır.
- İnsan güvenliği, alınacak önlemlerin sonraya bırakılmasından ziyade erken önlem alma aracılığıyla daha kolay gerçekleşir.

- İnsan güvenliği insan merkezlidir.

İnsan güvenliğinin unsurları :

Demin adı geçen yayına göre insan güvenliğinin yedi unsuru olduğu belirtilmiştir. Güvenlik kavramı insanlardan daha çok ulus devletlerle ilişkilendirilmekte idi. İnsan Güvenliği devletlerin güvenliğinden ziyade, bireylerin güvenliği ve toplumların güvenliği ile ilgilidir; insan haklarını ve insani kalkınmayı bir araya getirir; insan yaşamı ve onuru, insanın temel hak ve özgürlükleriyle ilgilidir; temel özgürlükleri korumaktır. Bireylerin onurunu, kendini koruma ve geliştirme gibi değerleri bütünleştiren insan güvenliği kavramı güvensizliğin askeri olmayan kaynaklarına odaklanır. İnsan Güvenliği görüşü ilk olarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından 1994 İnsani Kalkınma Raporu'nda yayımlanmıştır. Rapor, uzun süredir dış saldırılara karşı ülke güvenliği, dış politikada ulusal çıkarların korunması veya nükleer katliam karşısında küresel güvenlik olarak çok dar bir şekilde yorumlanmış olan güvenlik kavramını tartışmıştır. Rapor, insan güvenliği kavramı ile birlikte bütünleşen; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, çevre güvenliği, birey güvenliği, toplum güvenliği ve siyasi güvenlik olarak yedi ana unsur tanımlamıştır (UNDP, 1994: 24-33).

1.2.4. Toplumsal Güvenlik

Tehdit bulunmaması hali olarak tanımlanan güvenlik, insan hayatının mutlu ve müreffeh bir şekilde idame ettirilmesi açısından son derece önemli bir kavramdır (Kurt , 2015 ; 460).

Ulusal güvenlik kavramı, tüm güvenlik alanı için anahtar kavramdır, ancak paradoksal biçimde güvenlik birimi olarak ulus çok az incelenmiştir. Siyasi, kurumsal birim,devlet ve dolayısıyla siyasi ve askeri sektörler odak

noktası olmuştur. Eğer ulusa odaklanılacak olursa, başka bir sektör daha resme dahil olmaktadır,o da toplumsal sektördür. Toplumsal güvenlik, siyasi güvenlikle yakından bağlantılıdır, ancak ondan farklıdır. Siyasi güvenlikle kastedilen; devletlerin örgütsel istikrarı, hükümet sistemleri ve hükümetlere ve devletlere meşruiyet kazandıran ideolojilerdir. Toplumsal güvenlik ise bir kimliğin algılanan bir tehdide karşı savunulmasıdır, ya da daha açık söylemek gerekirse, bir topluluğun kimliğine yönelik algılanan bir tehdide karşı savunulması olarak tanımlanmaktadır (Ole Waever, 2008; 153).

Soğuk savaş sonrası güvenlik kavramındaki yatay ve dikey eksenlerdeki genişleme sürecinde kendisine yer bulan güvenlik türlerinden birisi olan toplumsal güvenlik kavramını uluslararası ilişkiler literatürüne kazandıran Kopenhag Okulu öncülerinden olan Bary Buzan'dır (Erdoğan , 2016;40,41).Bary Buzan, başlarda toplumsal güvenliği, devlet güvenliğinin bir sektörü olarak ele almış ve toplumu, devletin tehdit edilebileceği beş güvenlik sektöründen birisi olarak görerek,kimliği devletin kontrolündeki bir unsur olarak değerlendirmiştir. Fakat kimlik, kendi başına devletin kontrolünün dışına çıkarak güvenliğin bağımsız bir nesnesi olabilmekte ve güvenlik dinamiklerinde devlete rakip olabilmektedir. Bu nedenle, devletin ve toplumun iki farklı varlığı temsil ettikleri düşünüldüğünde, güvenliğin referans nesnelere olarak farklı mantıklar meydana getirmektedirler. Devlet güvenliği anlayışı, topluma yönelik tehditlerin neler olduğunun ortaya konmasında yeterli değildir. Çünkü bazı durumlarda devletin güvenliğinin sağlanması, toplumun güvensizliğinin artmasına yol açmaktadır. Devlet güvenliği bakış açısına göre bir toplumun güvenliği, sadece devletin güvenliğini tehdit ettiği ölçüde önem arz etmektedir. 1990'lı yılların başları ile birlikte, Avrupa güvenliğinde yaşanan kitlesel değişiklikler, Buzan'ın

devletin güvenliğin temel referans nesnesi olduğu görüşünü sürdürmesini zorlaştırmıştır (Ağır, 2013 ; 64).

Kavram,bu tartışmalardan sonra Buzan, Ole Waever ve Jaap De Wilde tarafından tekrar geliştirilmiştir. Bu doğrultuda toplumsal güvenlik ilk kez Buzan tarafından, “dil, kültür, din,ulusal kimlik ve geleneklerin gelişimi için kabul edilebilir koşulların sürdürülebilirliği” olarak kavramsallaştırılmıştır (Erdoğan , 2016 ; 41).

Son yıllarda, özellikle Avrupa’da toplumsal güvenlik kavramı üzerine artan bir ilgi görülmektedir. Başlangıçta, Avrupa’da göçmenlerin ve mültecilerin yarattığı güvenlik problemleri ile gündeme gelen güvenlik kavramına yönelik ilgi, bir süre sonra azalmaya başlamıştır. Ancak 1990’lı yılların başlarından itibaren Buzan, Waever ve arkadaşlarının makaleleri ile toplumsal güvenlik kavramı, yeniden rağbet görmeye başlamış ve özellikle Kopenhag Okulu’nun güvenlik yaklaşımının kavramsal temel taşlarından biri haline gelmiştir (Dinçer , 2009 ; 3-7).

1.2.5. Çevresel Güvenlik

Çevre, insanların ve diğere canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları, fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam ve içinde yaşadığımız doğal ortamdır.Yani kısaca canlı varlıkları etkileyen dış tesirlerin tümüne çevre denir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Do%C4%9Fal_%C3%A7evre).

Çevresel güvenlik, çevreye ilişkin bir güvenlik sorunudur. Çevresel güvenlik, çevresel bozulmaların güvenliği tehdit etmesi olarak kavramlaştırılabilir. Yaşanılan çevreyi tehdit eden her türlü sorun bu güvenlik alanının içine girmektedir. Çevrenin güvenliğinden kastedilen en küçüğünden en büyüğüne yerelden küresele bir güvenliktir (Kaypak ,

2012; 11) Çevre, sanayileşme ve ağır yıkımla neticelenen iki büyük dünya savaşının sonunda ortaya çıkan çevresel bozulma ve nükleer tehdit ile birlikte dünya devletlerinin ulusal güvenlik çıkarlarını etkilemeye başlayan bir faktör halini almaya başlamıştır. Çevre meselesi, Soğuk Savaş'ın sonlarına doğru güvenlik tartışmalarında geniş yer tutmaya başlamıştır. 1990'lardan itibaren Avrupa ve Amerika kıtasında çevre, güvenlik ve çatışma ilişkisini irdeleyen pek çok çalışma yapılmıştır. Çevre ile özellikle ülke içi şiddetli çatışmalar arasında önemli bir ilişki saptanmıştır. (Sençarman , 2013 ; 7).

Başlıca çevre sorunları; hava, gürültü, su, toprak, flora-fauna ve kültürel çevre gibi alt başlıklar halinde incelenebilir (Türküm,1998;165). Fakat konumuzla derin bir ilişkisi olmadığı için tam incelenmemiştir.

Sorunların gittikçe artması endişelerin de artmasını beraberinde getirmekte ve güvenlik sorunu olarak hissedilmektedir. Çevre güvenliği açısından iklim değişikliği endişesine en fazla önem veren ülkeler Kuzey ve Orta Avrupa ülkeleri olmuştur. Bu sorunu “güvenlik” sorunu kabul etmeyen ABD bile kabullenmiştir. İklim değişikliğinin doğurduğu çevresel sorunların büyümesinin başta Afrika olmak üzere, birçok yerde daha da artan kuraklıklara neden olabileceği; sonucunda önlenemeyen göçlerin ve sosyal patlamaların insanlığı rahatsız edeceği öngörülmektedir (Kaypak , 2012 ; 11).

Çevresel güvenlik kavramının anlaşılması için sorulacak en önemli sorular hangi seviyede ve kimin güvenliğinin sağlanacağıdır. Sorulara ilişkin verilen cevaplar, bizatihi çevrenin kendisinden de başlayarak ulus devlet ve bireye kadar çeşitlilik göstermiştir. İlk bakışta, çevre ve güvenlik ilişkisinin zorlayıcı bir birliktelik gibi görünmesine rağmen, çevresel

değişimin doğal çevre ve toplum üzerinde yarattığı baskılar bu güvenlik bağının kurulmasını zorunlu kılmıştır. Aslında çevrenin de güvenliğin öznesi olmasına yönelik etik tartışmalar yapılmasına rağmen, güvenliği sağlanacak varlığın çevreden ziyade insan olduğu kabul edilmektedir. Bunun en önemli nedeni, dünyada uluslararası güvenlik ortamında hala insanı merkez alan realist yaklaşımların meşruiyetinin devam etmesidir. Bu bağlamda çevre, güvenliğin sağlanması gereken özne yerine, güvenli hale getirme eyleminin mekanı ve konusunu teşkil etmektedir (Ak , 2013 ; 100).

Soğuk Savaş sonrası dönemde çevresel güvenlik söylemleri güvenlik meselesinin farklı bir açıdan ele alınmasına neden olmuştur. 1988 Aralık ayında BM Genel Kurulu'nda Sovyet Rusya Genel Sekreteri Gorbaçov insan ve çevre arasındaki ilişkinin tehdit edici boyutlara eriştiğini, tehlikenin artık füzelerden değil de küresel ısınmadan geleceğini dile getirmek suretiyle Ekolojik Güvenlik Kurulu'nun teşkil edilmesini desteklemiştir (Sençarman , 2013 ; 19,20).

1.3. ULUSLARARASI GÜVENLİK SORUNLARI

Güvenlik sorunları, oldukça farklılaşmış ve karmaşıklaşmış bir konu olarak Uluslararası İlişkiler disiplininin önemli bir inceleme alanını oluşturmaktadır. Bu başlıkta dünya gündemini meşgul eden ve uluslararası toplumun bir bütün olarak karşı karşıya kaldığı uluslararası güvenlik sorunlarından öne çıkan bazıları incelenmiştir. Bunlar; uluslararası terörizm, silahlanma ve bunların dışında kalan diğer sorunlardır (Özcan , 2011 ; 450).

İlk önce uluslararası terörizmle ilgili bilgilerle başlanacaktır...

“Terör” ve “terörizm” kavramları, zihinlerde her şeyden önce korku, dehşet, tehdit, şiddet,yasadışılık gibi olgular çağrıştırmaktadır. Gerçekten de Latince “terrere” kelimesinden gelen sözcüğün, korkutmak, dehşete düşürmek, korkutup kaçırmak, caydırmak gibi anlamları vardır. Günümüzde ise bu anlamların başına,“siyasi bir amaçla” yapılıyor olmak eklenmiş, yani siyasi bir amaçla hareket etme ve dehşete düşürme, korku salma terör eyleminin temel unsurları haline gelmiştir.“Uluslararası terörizm” kavramı ise, terörist eylemin sınırlar-ötesi boyuta taşınmasına ve uluslararası etki ve sonuçlar doğurur hale gelmesine odaklanmaktadır (Gençtürk , 2012 ; 3).

Terörizm kavramı, Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ve fakat özellikle XXI. yüzyıldan itibaren yeni bir boyut kazanmıştır. Bu doğrultuda özellikle, 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Dünya Ticaret Merkezi’ni hedef alan saldırı büyük bir kırılma noktası olmuştur.Burada da terörizm kavramının temel unsuru olan siyasal vurgu faktörü yer almakta ve uluslararası terörizm kavramı, terörist eylemin sınır-aşırı boyuta taşınmasına ve uluslararası etki ve sonuçlar doğurur hale gelmesine odaklanmaktadır (Zenginoğlu , 2016 ; 160,161).

Terörizmin asıl ve öncelikli amacı, bir davaya veya siyasal anlaşmazlığa dikkat çekilmesidir. Bu “dikkat çekme” şiddet eylemleri neticesinde toplumda oluşturulan korku ve dehşet havası ile sağlanmaktadır. Kitle iletişim araçlarının sağladığı imkanlardan da yararlanan terörizm, yarattığı korku ve dehşet ile bir bakıma topluma; “benden yana mısın,değil misin?”, “benden değilsen düşmanımsın”, “düşmanımsan hedefimsin”, “senin yaşama hakkın yoktur.” şeklinde belirtilebilecek, “taraf olma” çağrısında bulunmaktadır. Terörizmin benimsediği bir diğer amaç, kargaşa yaratarak toplumun direnme gücünü

kırmak, yerleşik sosyal ve siyasal düzenin arkasındaki halk desteğini şiddet yoluyla zayıflatmaktır. Terörizmin bazı güçler tarafından birtakım siyasi ve ekonomik çıkarlar sağlamanın da aracı olarak kullanıldığı dikkate alındığında, amaç oldukça farklılaşmaktadır. Bu gibi durumlarda terörizmin amacı, bir kazanım elde etmek maksadıyla hedef alınan ülke ve toplumda belirli ortamların oluşmasına aracılık etmektir (Gençtürk , 2012 ; 5).

Bir diğer sorun olan silahlanma (silahlanma yarışı). Silahlanma yarışı terimi, asıl kullanımıyla, iki veya daha fazla taraf arasındaki en iyi silahlı kuvvetlere sahip olma yarışıdır. Her bir taraf büyük miktarlarda silaha, büyük ordulara veya üstün askeri silahlara sahip olmak için yarışır. Silahlanma yarışı örnekleri olarak “Birinci Dünya Savaşı donanma yarışı” ve “Nükleer silahlanma yarışı göstere biliriz”. Birinci Dünya Savaşı donanma yarışı:1891-1919 yılları arasında, aralarında Almanya, Fransa ve Rusya'nın da bulunduğu birçok Avrupa ülkesi deniz kuvvetleri alanında bir silahlanma yarışına girişti. Özellikle Almanya'nın Britanya'nın üstün donanmasına imrenmesi, Dretnot sınıfı gemilerin ortaya çıkmasına neden oldu. Nükleer silahlanma yarışı: Nükleer silahlanma yarışı, Soğuk Savaş sırasında başladı. Bu gergin dönemin ortaya çıkmasının bir nedeni de bu silahlanma yarışıydı. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından nükleer silahlar azaltıldı

(www.tr.wikipedia.org/wiki/Silahlanma_yar%C4%B1%C5%9F%C4%B1).

Bu temel sorunların yanısıra silah kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, uluslararası göçler, uyuşturucu kaçakçılığı, ikili ya da çok taraflı sınır sorunları gibi sorunlarda vardır. Bu sorunlar hakkında kısa bilgiler :

- Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün 2014 yılı dünya silah ticareti verileri, günümüz dünyasında yaşanan birçok siyasi gelişme ve farklı ülkelerin bu gelişmelere yönelik tepkilerini anlamak açısından hazine değerinde bir kaynak işlevi görmektedir (Ömerci, 2015;56). Günümüzde gerçekleşen silah alışverişinin büyük kısmı yasal yollardan gerçekleşmektedir.Yapılan alışverişlerde satılan silahların soykırım ve terörizm gibi insan haklarını ihlal edecek eylemlerde kullanması muhtemel gruplara satışı yapılması yasaklanmıştır. Uluslararası düzenlemelerde veya ulusal kanunlarda bulunan boşlukların değerlendirilmesi veya suiistimal edilmesiyle gerçekleştirilen silah ticareti Gri Pazardır.

Bunun yanı sıra ithal edilen silahın belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılacağını garanti eden ve malın gönderileceği ülkenin Milli Güvenlik Mercii tarafından imzalı ve mühürlü orijinal son kullanıcı sertifikasını satan firmaya göndermek zorundadırlar.Ancak uygulamada bu prosedürlerin farklı yöntemlerle devre dışı bırakıldığı görülmektedir. Öyle ki, kötü niyetli silah satıcılarının dünyanın farklı ülkelerinden çeşitli menfaatlerle o ülke adına 'silah ithalatı yetki belgesi' aldıkları görülmektedir.Bu belgeyle istedikleri ülkeye giderek silah satın alabilmekte ve bu silahları farklı yollarla yasa dışı alana taşımaktadırlar (Köktaş , 2015 ; 28-34).

- Kanun dışı ve ticari amaçla insanların satılıp veya alınması anlamına gelen insan kaçakçılığı; insanların dilencilik,cinsel istismar, fuhuş, zorla evlilik, sağlıksız koşullarda düşük ücretle zorla çalıştırılma gibi muamelelere tabi tutulmaları şeklinde gerçekleşiyor. Günümüzde insan kaçakçılığı yasalara zıt olan

ticaret konularının başında geliyor. Öyle ki bu durum dünyanın demografik değişiminde rol oynayan, uluslararası arenada problemler oluşturan bir olgu. İnsan kaçakçılığı, bireyin haklarının gasp edilmesi ve çıkar amaçlı olarak beden bütünlüğünün bozulması da dahil her türlü haksız ve hukuksuz uygulamayı içerdiği için kaçırılan kurbanlar “modern köleler” olarak da adlandırılıyor

(www.academia.edu/7969729/I_nsan_Kac_akc_%C4%B11%C4%B1g_%C4%B1-Yeni_Do_nem_Ko_le_Ticareti_I_-_Zeliha_Sag_lam).

- İnsanın farklı coğrafyalar arasındaki hareketi bireysel ya da küçük topluluklar halinde olabildiği gibi, özellikle savaş durumlarında kitlesel düzeyde de olabilmektedir. Göç, kısaca, ekonomik, toplumsal veya siyasal nedenlerle insanların bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır (Aksoy, 2012; 293).

Tarihsel süreç içerisinde bakıldığında sömürge dönemine kadar olan göç hareketlerini sömürgecilik ile başlayan göç hareketlerinden ayıran en önemli özelliğin, Batı'nın iş gücü ihtiyacını karşılama amacı gütmesi olduğunu söyleyebiliriz. XV. Yüzyılda sömürgeciliğin başlaması ile beraber Batı'nın temel gereksinmesi olan insan gücü, köle ticareti ile karşılanmaya başlandı (Yılmaz, 2014; 1687).

1.4. ULUSLARARASI GÜVENLİK STRATEJİLERİ

Tarihsel süreçte öncelikle askeri alanda kullanılan “strateji” terimi, 18. yüzyılın sonlarına kadar “hile yaparak askeri zaferler kazanmak”

anlamına gelen basit tarifleriyle, “bir savaşın sürdürülmesi ya da bir ulusun veya ittifakın savunma hazırlıkları için gerekli askeri, siyasal, iktisadi ve manevi güçlerin hareketleri birbiriyle uyumlu kılma sanatı”, “önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol” veya “uygulanmakta olan bir plan ya da planlar bütünü, bir konsept, bir fikir” tarifleriyle ifade edilmiştir (Dabanlı , 2007 ; 4,5).

Başka bir tanımda strateji “bir savaşın sürdürülmesi ya da bir ulusun ya da ittifakın savunma hazırlıkları için gerekli siyasal, iktisadi ve manevi güçlerin hareketini birbiriyle uyumlu kılma sanatı” olarak ifade edilmektedir.Uluslararası ilişkilerde strateji uluslararası politikanın aktörleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılan yöntemler bütününü ifade etmektedir. Uluslararası alandaki tüm ilişkilerin çatışma ya da savaş bağlamında gelişmediği düşünülürse her türlü karmaşık ilişkinin biçimine ya da gidişatına göre aktörler stratejiler geliştirmektedirler (Bayraktar, 2015;15).

Strateji; “Askeri güçlerin hareketini siyasal iktidarca belirlenmiş bir hedefe ulaşacak biçimde birleştirme sanatı”dır. Başka bir tanımda strateji; “Bir savaşın sürdürülmesi ya da bir ulusun ya da ittifakın savunma hazırlıkları için gerekli siyasal,iktisadi ve manevi güçlerin hareketini birbiriyle uyumlu kılma sanatı” olarak tanımlanmaktadır. Stratejinin Türkçe sözlükteki tanımı ise şöyle verilmiştir; “Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yolların ve uygulanan yöntemlerin tümü, bir savaşta amaca ulaşmak için askeri kuvvetleri uygun bir biçimde kullanma sanat ve bilimi, bir ulusun ya da birkaç ulusun, barışta ve savaşta benimsenen politikalara en çok desteği vermek ereğiyle, siyasal, ekonomik, psikolojik ve askeri güçleri bir arada kullanma,düzenleme bilim ve sanatıdır” (Karakoç , 2008 ; 51).

Strateji terimi tanımlamalarından sonra birazda “Güvenlik Strateji”si kavramı ile ilgili konulara değinmekte fayda vardır...

Uluslararası güvenlik stratejisi,devletlerin aralarındaki ilişkilerin doğrudan ayarlanmasını gerektirir; çünkü, bu tercih, devletlerin,bölgesel uluslararası sistem şartlarını, kendilerini daha güvenli hissedebilecekleri şekilde etkileyip değiştirmelerini mecbur kılar.Yani,eğer geniş anlamda izlenen uluslararası güvenlik stratejilerinden biri,bugün sıkça zikredildiği üzere,müslüman dünyada demokratik rejimleri güçlendirmek yoluyla daha güvenli bir dünya oluşturmak olarak ele alınır; bu stratejinin desteklenmesi için pek tabii ki başka bazı ilave yardımcı araçlara da gereksinim duyulacaktır.Bunların başında ise, hiç şüphesiz uluslararası güvenlik stratejisini tamamlayacak ve çevresel değişimde etkili olacak güçlü bir ‘kamu diplomasisi’nin izlenmesi gelmektedir. Propaganda yöntemi olarak da görülebilen kamu diplomasisi yoluyla,bahsi geçen problemler değişik yönlerden eleştirilebilecek ve bunların halkları istenen yönde etkilenmeye çalışılacaktır.Tabiatıyla bütün bu eylemler,hiçbir devlet tarafından tekil düşünülerek,yani salt kendi gücüyle ve tek başına gerçekleştirilemez.

Uluslararası güvenlik stratejileri, global ve bölgesel güvensizliklere karşı önleyici tarzda cevap vermeye çalışmaktadırlar. Bu bağlamda agresiften ziyade daha işbirlikçi bir takım güvenlik stratejileri benimsenmektedir. Dolayısıyla, güçlü ve etkin bir uluslararası güvenlik stratejisi; Avusturya Dışişleri eski Bakanı Gareth Evans’ın da belirttiği gibi; rekabetten ziyade, işbirliği seçeneğini ön plana çıkarmalı, izolasyondan önce entegrasyon seçeneğini gözetmeli, gizlilikten çok da açıklık esasını kabul etmelidir. Bunların arasında; askeri bütçede mali ve parasal kısıtlamalara neden olacak şekilde düşük maliyetli savunma

düzenlemeleri vasıtasıyla güvenliğin artırılmaya çalışılması, bu çerçevede hükümetler arası ve hükümet dışı uluslararası örgütlere üyelik, kolektif güvenlik sistemlerine girmek,uluslararası silah kontrol ve kısıtlama antlaşmalarını kabul etmek, gönüllülük esasına ve piyasa mekanizmasına dayalı uluslararası düzenlemelere gitmek sayılabilir (İşyar , 2008 ; 3-8).

1.5. KOPENHAG GÜVENLİK ÇALIŞMALARI OKULU

Kopenhag Okulu, Buzan ve Waever başta olmak üzere, Jaap de Wilde, Morten Kelstrup, Pierre Lemaitre and Elzbieta Tromer gibi hepsi Kopenhag'da bulunan “Centre for Peace” and “Conflict Research”te çalışan bilim insanlarının öncülerini oluşturduğu ve güvenlik üzerine çalışmalar yapan bir gruptur. Kopenhag okuluna ismini ilk olarak McSweeney vermiştir. Sonrasında ise bu isim hem grubun üyelerince, hemde akademik çevrelerce benimsenmiştir. Huysmans okulun iki motivasyonunu şu şekilde açıklamıştır : okul güvenliği dar askeri-siyasi yaklaşımdan kurtarıırken, kavramı tutarsız olmaktan da korumaya çalışmaktadır(Baysal , Lüleci , 2011 ; 70).

Kopenhag Okulu, bir yandan güvenlik ve askeri sorunlar arasındaki bağın gevşetilmesi gereğini tanımakta, diğer yandan da güvenlik sorunları alanı ile normal politika alanı arasında ayırım yapmayı sağlayacak bir ölçüt geliştirilmesi gereğini ileri sürmektedir (Ağır , 2013 ; 43).

Kopenhag Okulu geleneksel güvenlik anlayışını sorgulamaya çalışmıştır. Mevcut durum en iyi şekilde Waever'a ait olan satırlarda özetlenmiştir: Kopenhag Okulu klasik ve güce dayalı, devlet merkezli güvenlik anlayışının ötesinde, devlet dışı aktörleri de içine alacak bir güvenlik anlayışı ile güvenlik kavramının geleneksel sınırları dışına

çıkması gerektiğini savunan, tutucu bir güvenlik anlayışına ek ve üçüncü bir yol olarak doğmuştur (Zora , 2015 ; 118-121).

Kopenhag okulu görüşlerinin entelektüel kökleri aslında Buzan'ın 1983 yılında yayınlanan "Regional Security as a Policy Objective" isimli makalesine dayanmaktadır. Ardınca yine Buzan'ın 1991 yılında yayınlamış olduğu "People, State and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era" isimli çalışması Güvenlikleştirme yaklaşımının gelişimine önemli katkıda bulunmuş, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönem için uyarlanması açısından ciddi rol oynamıştır (Rustamov , 2008 ; 36,37).

Kopenhag Okulunun güvenlik tehditlerinin içeriği ve ortaya çıkışı konusundaki tezlerinin izlerini güvenlikleştirme yaklaşımında bulabiliriz. Kopenhag Okulu, güvenlikleştirme yaklaşımıyla 1970'lerden itibaren başlayan, özellikle de Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte Güvenlik Çalışmaları alt disiplininin kapsamının kuvvet kullanımı ya da kullanım tehdidi ötesinde ve devlet dışı aktörleri de kapsayacak şekilde genişlemesi taraftarları ile alanın geleneksel anlamını koruması gerektiğini savunanlar arasındaki büyük tartışmadan "üçüncü yol" olarak doğmuştur. Kopenhag Okulu bu tartışma kapsamında kendini aşamalı biçimde bir yandan Güvenlik Çalışmaları'nın salt askeri sorunlara ve devlet temelli yaklaşımlara indirgenmemesini öngören geniş güvenlik gündemi taraftarları arasında konumlandırmış, bir yandan da bireylerin varlığını ve refahını etkileyebilecek herşeyin güvenlik sorunu olarak kabul edilmesini reddederek geleneksel görüştekilerin güvenlik kavramının anlamını yitirmesine dair endişelerini gidermiştir. Bir başka deyişle, güvenlikleştirme yaklaşımının özünde "Güvenlik Çalışmaları'nı bireylerin, sosyal grupların, ulusların ve insanoğlunun varlığı, refahı ve kalkınmasına

yönelik tüm tehditlerle uğraşan kapsayıcı-şişirilmiş bir kavramla sonuçlanmaksızın devletler arası askeri ilişkilere odaklanan dar gündemden nasıl uzaklaştırabiliriz” sorusuna cevap bulma güdüsü vardır (Akgül-Açıkmeşe , 2011 ; 57,58).

Kopenhag Okulu'nun öncülerinden olan Barry Buzan 1983 yılında yayınladığı “Halklar, Devletler ve Korku” isimli kitabında klasik askeri odaklı güvenlik anlayışına eleştiriler yöneltmiştir. 1990'larda da Ole Waever ve Jaap De Wilde Soğuk Savaş sonrası değişen koşullarda güvenliğin temel birimlerini ve değerlerini çeşitlendiren çoğulcu ve yapısalcı bir yaklaşım ortaya koymuşlardır. Gelenekçiler ile Kopenhag Okulu arasındaki güvenlik tartışmalarının odak noktasını güvenliğin kapsamı oluşturmaktadır. Kopenhag Okulu bir güvenlik tanımı ortaya koymaktan ziyade güvenliğin içeriği ve içeriğin oluşum süreciyle ilgilenmektedir (Küçüksolak , 2012 ; 204,205).

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE KURUMSAL YAPISI

2.1. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN KURULUŞU

Evrensel alanda meydana gelen köklü değişimler ciddi örgütlenmelere sebebiyet getirmektedir. Tabii ki hayatımızda ki bu örgütlenmelerden uluslararası alandaki örgütlenmeleri de mahrum bırakamıyoruz. Uluslararası örgütler ulus-devletlerin ortaya çıkışı ve uluslararası sisteme adapte olması ile başlamıştır. Bu nedenle modern bir siyasal sistemin önemli bir unsuru olan uluslararası örgütlere daha çok 19. Yy'da rastlarız. Devletler arasında çok taraflılığın zorunlu olarak gelişmesinin geri planında dünyayı küreselleşme sürecine götüren etkenler yatmaktadır. Bu zorunluluğun ülkesel psikolojisi açısından iki önemli unsuru vardır ve bu unsurlar birbirini beslemektedir. Küreselleşme yönündeki eğilimler devletler arasındaki çok taraflı ilişkileri zorunlu kılmakta ve çok taraflı ilişkilerden dönüp globalleşmeye teşvik etmektedir. Her iki olguda uluslararası küresel örgütlenmeye zemin hazırlamaktadır. Devletlerin örgütlenme amacına hizmet etmekte ve bunu yaygınlaştırmaktadır. Bu küreselleşme ile artık tek bir devletin dahi kendi başına hareket etmesi kısıtlanmış ve evrensel bir teşkilatlanmayı beraberinde getirip tüm dünyayı kapsamakta ve örgütlere üyelik bütün devletlere açık bırakılmaktadır (Uluslararası İlişkiler Bülteni, Birleşmiş Milletler, Sayı 5, Karabük 2017).

20.yüzyılın başlarına kadar uluslararası ilişkiler, anlaşmalar, diplomatik ilişkiler, kongre ve konferanslar yöntemleri ile yürütülüyordu. Özellikle I. Ve II. Dünya Savaşları'ndan sonra bu organ ve vasıtalara örgütler de eklenmiştir. I. Dünya Savaşından sonra kurulan Milletler

Cemiyeti her ne kadar II. Dünya Savaşını önleyememiş olsa da evrensel nitelikte bir uluslararası örgütün gerekliliği fikrinin yerleşmesini sağlamıştır (Kılıç, 2014, 8).

Konu itibariyle genel yetkiye sahip evrensel bir işbirliği örgütü olan Birleşmiş Milletler Örgütü'nün öncü kuruluşu Milletler Cemiyeti'dir. Milletler Cemiyeti Kurucu Andlaşması, Paris Barış Konferansı'nda 28 Nisan 1919 tarihinde kabul edilmiş ve 10 Ocak 1920 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. 1. Dünya Savaşı'nın ardından hayata geçirilen Milletler Cemiyeti'nin kuruluşunun altında yatan temel sebep yeni yıkıcı savaşların ortaya çıkmasının önüne geçilmesi ve Dünya'da barış ve istikrarının sağlanması olarak gösterilmektedir. Milletler Cemiyeti sisteminde, yukarıda belirtilen temel amaçların elde edilebilmesi için iki temel ilke öngörülmüştür:

- Üyeler, diğer devletlerin ülke bütünlüğü ve siyasi bağımsızlıklarına saygı göstermek ve bunları korumak hususunda anlaşmışlardır;

- Savaş veya savaş tehdidinin tek başına devletlerin değil, Milletler Cemiyeti'nin uğraş konusu kabul edilmiştir. Devletler ayrıca aralarındaki uyuşmazlıkları barışçı yöntemlerle müzakere yoluyla çözmekte başarısız kaldıkları takdirde bunları Milletler Cemiyeti'nin gözetimi altında, tahkime, yargısal veya siyasi çözüme sunmayı kabul ve taahhüt etmişlerdir (Erdoğan ,2015,20).

Dünya Savaşı'nın başlarında, 12 Haziran 1941'de Londra'da imzalanan ve "Hem savaşta, hem barışta, bir arada ve öteki özgür halklarla birlikte çalışmayı" öngören Bildirge, Birleşmiş Milletler'in kuruluşuna uzanan yolda atılacak adımların ilk oldu

(<http://www.webmastersitesi.com/webmaster-sozlugu/226406-birlesmis-milletler-muttekikler-bildirgesi-nedir.htm>).

Avrupa'da savaşın başlaması ve bütün dünyayı içine alması dünya düzenini mahvetmişti. Nazi Almanya'sının SSCB'ye savaş açması ve SSCB'nin İngiltere ile anlaşma yapması, ABD başkanı Roosevelt ile İngiltere Başbakanı Churchill, dünyada ki gelişen olayları görüşmek üzere Atlantik'te bir savaş gemisinin içinde buluştular. Bu görüşmeler sonucunda 14Ağustos 1941'de " Atlantik Bildirisini " yayınladılar. Bu bildiriden sonra ABD ve İngiltere; topraklarını genişletmek istemediklerini, her ulusun kendi yönetim şeklini seçme hakkına uyacaklarına, global anlamda bir ekonomik işbirliği istediklerini, Nazi Almanya'sının yıkılmasından sonra, bütün ulusların kendi hudutları içinde rahat ve güvenle yaşama olanağı sağlayacak bir barış anlaşmasının yapılmasını, bütün devletler için denizlerde engelsiz dolaşma olanağının sağlanmasını ve bütün devletlerin kuvvet ve güç kullanmaktan vazgeçirme düşüncesine inandıklarını belirttiler

(http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/39203177/Amerika_Tarihi.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1495193611&Signature=bIIY1vjK5UM%2BaOdRZFW5%2BQGq%2BXA%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DIkinci_Dunya_Savasi_ve_Amerika.pdf).

1 Ocak 1942 günü, Mihver ülkelerine karşı savaşmakta olan 26 ülkenin temsilcileri, Birleşmiş Milletler Bildirgesi'ni imzalayarak Atlantik Şartı'na desteklerini ilan ettiler. Bildirge, "Birleşmiş Milletler" teriminin ilk kez kullanıldığı belge oldu (<http://tarih.sitesi.web.tr/birlesmis-milletler.html>

). Ve bu terim ilk kez Amerikan başkanı Roosevelt tarafından kullanılmıştır.

Atlantik Bildirisi'nde ilan edilen ve BM Beyannamesi'nde kabul edilen prensipler ve BM'nin en önemli devlet adamlarının nutuklarında beyan edilenlerin dışında, barışın ve güvenliğin korunmasıyla ilgilenecek bir teşkilat kurulması için BM'nin takip edeceği siyaset hakkında 19 Ekim 1943'de Moskova Konferansı'na gelinceye kadar hiçbir söz edilmemiştir (Çolak ,2015 , 6).

Birleşmiş Milletlerin kurulma fikri ilk olarak İkinci Dünya savaşı sırasında ortaya çıkmıştır. Savaşa son veren dünya liderleri, ileride meydana gelecek savaşları önlemek ve barışı sağlamak amacıyla bir sistemin kurulmasına ihtiyaç duymuşlardır. Bununda ancak, tüm ulusların bir arada çalışabileceği uluslararası bir örgütürün kurulmasıyla mümkün olabileceği kanısına varmışlar ve BM'nin temellerini atmışlardır

(http://unicankara.org.tr/docs/everything_Turkish_final.pdf).

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün yaranmasında Moskova ve Tahran Konferansları, Dubarton Oaks Konferansı, Yalta Konferansı, San Francisco Konferansı gibi konferanslarda alınan kararlar ve varılan görüşlerin önemli ölçüde payı vardır.

Birleşmiş Milletler Örgütü ya da kısaca Birleşmiş Milletler, 24 Ekim 1945'te kurulmuş dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslar arasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için kurulan uluslararası bir örgüttür. Birleşmiş Milletler kendini "adalet ve güvenliği, ekonomik kalkınma ve sosyal eşitliği uluslararası tüm ülkelere sağlamayı amaç edinmiş küresel bir kuruluş" olarak tanımlamaktadır.

Uluslararası İlişkilerde, kuvvet kullanılmasını ilk olarak evrensel düzeyde yasaklayan ilk antlaşma Birleşmiş Milletler Antlaşması'dır

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fmi%C5%9F_Milletler).

2.2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN AMAÇ VE İLKELERİ

Birleşmiş Milletler Şartı 19 bölüm ve 111 maddeden oluşmaktadır. İlk bölümde amaç ve prensiplere yer verilmiştir. Amaç olarak dünya barışının sağlanması, bunun için gerekli önlemlerin alınması, barışa yönelik tehditlerin engellenmesi, saldırı ve barış halini ihlal durumlarının bastırılması, bunu yaparken de uluslararası hukuka uygunluğun gözetilmesi zikredilmiştir. Ayrıca eşit haklar ve ulusların kendi kendini yönetmesi ilkesi doğrultusunda dostça ilişkileri sağlamak ve barışın devamı için gerekli tedbirleri almak ve bunu başarmak içinde uluslararası işbirliğinin yolunu açmak BM'nin amaçları arasında sayılmıştır (Altınır, 2014; 4).

Birleşmiş Milletler'in amaçları şunlardır :

1. Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak, saldırı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini ya da çözümlenmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek;
2. Uluslar arasında, halkların hak eşitliği ve kendi geleceklerini kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş dostça

ilişkiler geliştirmek ve dünya barışını güçlendirmek için diğer uygun önlemleri almak;

3. Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözümede ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak;

4. Bu ereklere ulaşılması yolunda ulusların giriştikleri eylemlerin uyumlaştığı bir odak olmak

(<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf>).

Birleşmiş Milletler örgütü ve üyeleri yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak üzere aşağıdaki ilkelere uygun hareket edeceklerdir ;

1. Tüm üye ülkeler eşittir.
2. Üye ülkeler BM'ye olan yükümlülüklerini dürüstçe yerine getirirler.
3. Üye ülkeler barışçıl yollarla uluslararası anlaşmazlıklarını halledeceklerdir.
4. Üye ülkeler, uluslararası ilişkilerinde diğer herhangi bir devlete karşı tehdit veya kuvvet kullanma konusunda kaçınacaklardır.
5. Üye devletler, Birleşmiş Milletler Şartına uygun olarak gerçekleştirilen herhangi bir harekette BM'ye her türlü yardımı vereceğiz.
6. BM üyesi olmayan devletler, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için bu ilkelere uygun hareket etmelidir.
7. Hiçbir üye devlet diğer herhangi bir devletin iç işlerine müdahale edemez

(<http://www.yourarticlelibrary.com/uno/united-nations-objectives-and-roles-of-united-nations/40332/>).

2.3. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN ORGANLARI

BM'nin kuruluşu sonrasında, kurum içi işbölümü gerçekleştirmek ve kurumu daha işlevsel kılmak amacıyla çeşitli iş mekanizmaları oluşturulmuştur. BM organları olarak ifade edilen bu mekanizmalar; Güvenlik Konseyi, Genel Kurul, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi, BM Sekreteryası ve Uluslararası Adalet Divanı'dır (Aral , 2013 ; 8).

2.3.1. BM'in Ana Organları

Bu organlar BM'nin ana organlarıdır...

2.3.1.1. Genel Kurul

Genel Kurul, tüm üye devletlerin temsil edildiği, bir “uluslararası parlamentodur”. Bütün üye devletlerden oluşan Genel Kurul'da, her üye devletin en çok beş temsilcisi yer alır ve her üye devlet eşit oy hakkına sahiptir. Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin görev alanına girmeyen bütün konularda yetkilidir. Genel Kurul'un vermiş olduğu kararlar kural olarak tavsiye niteliğinde olmakla birlikte, Kurulun Güvenlik Konseyi dışındaki Örgüt organlarına ilişkin kararlarının büyük bir bölümü bağlayıcı niteliktedir (Çalık , 2015 ; 1097).

Genel Kurul, BM örgütünün en kapsamlı temel organıdır. Diğer tüm BM organları GK'ye bağlı olarak görev yapar. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan üyelerini seçmek, BMGK ile birlikte Uluslararası Adalet Divanı üyelerini belirlemek, Ekonomik and Sosyal Konsey üyelerini seçmek ve vasi atamak GK'ye ait yetkiler olarak

sıralanabilir. Kurul, ayrıca BM bütçesini hazırlamak, uluslararası güvenlik sorunlarını genel ilkeler çerçevesinde müzakere etmek ve önerilerde bulunma hakkına sahiptir. Bunun dışında ekonomik, sosyal, insani, kültürel, eğitim, sağlık gibi alanlarda da yapılacak düzenlemeleri teşvik etmekten ve BMGK'den ve diğer BM organlarından gelen raporları değerlendirmekten sorumludur. Mecliste 193 üye ülkenin her birinin oyu bulunmaktadır (Al , 2014 ; 23).

Her ülke toplantılara en fazla 5 temsilci ile katılabilir... Her ne kadar uluslararası barış ve güvenlik konusundaki kararları BM organlarına veya taraflara tavsiye niteliğinde olsa da, Genel Kurul bir dünya meclisi görüntüsü verir. Hangi ülkelerin ne şekilde oy kullandıkları veya hangi ülke gruplarının belirli sorunlar karşısında nasıl tavır takındıkları Genel Kurul'da oylamalarda belli olur.Genel Kurul oylamaları ülkelerin dış politika eğilimleri konusunda önemli ipuçları verir (Çolak , 2015 ; 16).

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün ana tartışma forumu olup, üye ülkelerin tamamını kapsamaktadır. Anlaşma kapsamına giren herhangi bir konuyu ele alabilir ve üye ülkelere tavsiyede bulunur. Her yılın Eylül ve Aralık ayları arasında olağan dönem toplantısını yapan Genel Kurul, Güvenlik Konseyi ya da üyelerinin çoğunluğu tarafından olağanüstü ya da özel dönem toplantısına çağrılabilir (Ural , 2014 , 15).

Genel Kurul başlıca görev ve yetkileri şöyle özetlenebilir;

- BM Şartı kapsamında bulunan ve örgütün herhangi bir organının görev alanındaki her konuyu görüşebilir, taraflara veya örgüt organlarına tavsiyelerde bulunabilir (10. Madde);

- Silahsızlanma konusundaki genel ilkeleri görüşebilir ve konuyla ilgili başta Güvenlik Konseyi olmak üzere diğer organlara tavsiyelerde bulunabilir (11. Madde);
- Güvenlik Konseyinde görüşülen bir konu Genel Kurulda görüşülemez ve Kurul konuyla ilgili herhangi bir kararı alamaz (12. Madde);
- Uluslararası siyasi işbirliğini ve uluslararası hukukun gelişmesini teşvik eder. Siyasal alan dışında da herkesin insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine önayak olur ve tavsiyelerde bulunur (13. Madde);
- 12. Madde saklı kalmak kaydıyla, uluslararası her türlü sorunla ilgili görüşme yapabilir ve alınacak önlemler konusunda taraflara tavsiyelerde bulunabilir (14. Madde);
- BM organlarından gelen raporları inceler (15. Madde);
- Örgütün bütçesini inceler ve kabul eder. Uzmanlık kuruluşların bütçelerini inceler ve tavsiyelerde bulunur (17. Madde) (file:///C:/Users/acer/Desktop/126420201725843.pdf).

2.3.1.2. Genel Sekreterlik

Sekretarya, Genel Sekreteri ve BM'nin gündelik çalışmalarını Genel Kurul ve Örgütün diğer ana organlarının görevlendirdiği on binlerce uluslararası BM personelinden oluşur. Genel Sekreter, Beş Yıllık, yenilenebilir bir dönem için Güvenlik Konseyi'nin önerisi üzerine Genel Kurul tarafından atanan Organizasyonun baş idari görevlisidir. BM personeli, uluslararası düzeyde ve yerel olarak işe alınıyor ve görev istasyonlarında ve barış görevlerinde dünyanın her yerinde çalışıyor. Fakat

şiddet içeren bir dünyada barışa hizmet etmek tehlikeli bir işgaldir. Birleşmiş Milletlerin kurulmasından bu yana yüzlerce cesur erkek ve kadın hizmetinde hayatlarını veriyor (<http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>). Genel sekreter seçilen kişi en fazla iki dönem bu görevde kala bilir

(<http://www.unicankara.org.tr/today/1.html#top>).

BM Genel Sekreterliği, Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde New York'ta çalışır. BM'nin ilgilendiği her konuyu takiple görevlidir. Sekretarya, BM Örgütü'nün idari organı olup; Genel Sekreter ve Örgüt'te Görevli memurlardan oluşmaktadır (Erdoğan , 2015 ; 47).

Birleşmiş Milletlerin ana organlarından biri olan Sekretarya, departman çizgileri boyunca örgütlenmiş olup, her bölüm ya da ofisten ayrı bir eylem ve sorumluluk alanı bulunmaktadır. Ofisler ve departmanlar, Örgütün dünya genelindeki ofis ve görev istasyonlarında gündelik çalışmalarına devam ettikçe, uyum sağlamak için birbirleriyle koordine eder. Birleşmiş Milletler Sekreterliğinin başında Genel Sekreter vardır

(<http://www.un.org/en/sections/about-un/secretariat.html>).

Genel Sekreterliğin görevi Birleşmiş Milletler'in ele aldığı çeşitli sorunları kapsar. Bu, barış gücü operasyonlarının idaresinden uluslararası anlaşmazlıklarda arabuluculuk yapmaya, ekonomik ve sosyal eğilimleri teftişten insan hakları ve sürdürülebilir kalkınma üzerine çalışmalar hazırlamaya kadar çeşitli görevleri içerir. Genel Sekreterlik personeli ayrıca dünya medyasını Birleşmiş Milletler çalışmaları hakkında bilgilendirir; tüm dünyayı ilgilendiren meseleler hakkında uluslararası konferanslar düzenler; konuşmaları yorumlar ve belgeleri örgütün resmi dillerine çevirir. Sekreterliğin normal bütçeye bağlı olarak çalışan yaklaşık 170 ülkeden

7.500 civarında personeli bulunmaktadır. Uluslararası memurlar, üst düzey personel ve Genel Sekreter yürüttükleri çalışmalar için yalnızca Birleşmiş Milletler'e karşı sorumludur ve herhangi bir hükümet ya da merciiden talimat almayacaklarına dair ant içerler. Antlaşma uyarınca, her devlet Genel Sekreter ve personelinin uluslararası Antlaşmada belirtilen sorumluluklarına saygı göstermekle ve onlara tesir edecek tutumlardan kaçınmakla yükümlüdür (<http://www.unicankara.org.tr/today/1.html#top>). Birleşmiş Milletler'in ana bürosu New York'ta olsa da Addis Ababa, Bangkok, Beyrut, Cenevre, Nairobi, Santiago ve Viyana' da önemli bir varlığı ve tüm dünyada büroları vardır

(<http://www.un.org/en/sections/about-un/secretariat.html>).

2.3.1.3. Güvenlik Konseyi

BM, kuruluşunda ortaya koyduğu uluslararası barış ve güvenliği gerçekleştirme amacını gerçekleştirmek ve ilkelerinin dünyadaki tüm egemen devletler tarafından kabul edilmesi maksadıyla Milletler Cemiyetiyle kıyaslandığında daha etkin bir kurumsal yapılanma tesis etmiştir. Bu maksatla BM teşkilatı içinde 6 ana organ ile bu organları destekleyici uzmanlık organizasyonları kurulmuştur. Ancak bu ana organlar içinde hem yetki hem de bağlayıcı olma bakımından ayrıcalıklı bir yere sahip olan güvenlik konseyi söz konusu devasa BM teşkilatının temel siyasi karar alma ve uygulama organı durumundadır. Zira Birleşmiş Milletlerin diğer organları sadece tavsiye kararı alabilirken, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin kararları, tüm üye ülkeler açısından bağlayıcılık taşımaktadır. Bu bağlayıcılık, üye ülkelerin tamamı tarafından imzalanmış olan Birleşmiş Milletler Antlaşmasında açık bir şekilde belirtilmiştir (Şöhret , 2014 ; 252).

Güvenlik Konseyi ilk oturumunu 17 Ocak 1946'da Churchill House, Westminster, Londra'da gerçekleştirdi. Güvenlik Konseyi, ilk toplantısından bu yana, New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde daimi ikamet yerini aldı. Ayrıca, 1972'de Etiyopya'da Addis Ababa'da, Panama Panama Şehri'nde ve 1990'da İsviçre'de Cenevre'de oturumlar düzenleyerek birçok şehre gitti. Üyelerinin her birinin bir temsilcisi her zaman BM Genel Merkezi'nde bulunmalı ve böylece Güvenlik Konseyi ihtiyaç duyulduğunda herhangi bir zamanda toplanabilmelidir (<http://www.un.org/en/sc/about/>).

Güvenlik Konseyi, BM Şartı'na göre, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için birincil sorumluluğa sahiptir. 15 Üyeliği vardır. 5 daimi üye ve 10 geçici üyesi bulunmamaktadır. Daimi üyeler: ABD, Çin, Fransa, İngiltere ve Rusya Federasyonudur. Her üyenin bir oyu vardır. Tüzük uyarınca, tüm Üye Devletler Konsey kararlarına uymakla yükümlüdürler. Güvenlik Konseyi, barış ya da saldırganlık tehdidinin varlığının belirlenmesinde liderliği ele alıyor. Tarafları barışçıl yöntemlerle çözmek için bir anlaşmazlık çağrısında bulunur ve düzeltme yöntemlerini veya uzlaşma şartlarını önerir. Bazı durumlarda, Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliği sağlamak veya yaptırmak için yaptırım uygulamak ya da güç kullanma yetkisini kullanabilir. Güvenlik Konseyi, her ay dönen ve değişen bir Başkanlık yapısına sahiptir

(<http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>).

Güvenlik Konseyi, Genel Sekretere Genel Sekreterin atanmasını ve yeni üyelerin Birleşmiş Milletler'e kabul edilmesini Genel Kurul'a önerir. Ve Genel Kurul ile birlikte, Uluslararası Adalet Divanı hakimlerini seçer

(<http://www.un.org/en/sc/>).

BM Genel Kurulu 193 üye devletten oluşur. Bütün öteki organların Genel Kurul'la doğrudan bağıllık ilişkileri vardır. Mesela Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan üyelerini Genel Kurul seçer. Uluslararası Adalet Divanı'nın üyelerini de Güvenlik Konseyi'yle ortaklaşa belirler ve onaylar. Ekonomik ve Sosyal Konsey üyelerini yine Genel Kurul seçer. Vasi atama veya vesayet rejimini kaldırma Genel Kurul'un yetkisindedir. Genel Kurul kendisine bağlı çalışma grupları ve uzmanlık komiteleri oluşturabilir. Örgütün bütçesini hazırlar, nüfus ve milli gelir kriterlerine göre üyelerin katkı paylarını belirler. Üyeliğe alınma, üyeliği askıya alma, üyelikten atma işlemlerinin nihai onay yeri Genel Kurul'dur. Genel Kurul Güvenlik Konseyi'nin gündeminde olmayan bütün konuları müzakere edebilir, bağlayıcı nitelikte olmayan kararlar alabilir. Güvenlik Konseyi'nde ise Genel Kurul'un aksine sadece Konsey'e üye devletlerin temsilcileri sürekli toplantıya hazır durumdadırlar. Güvenlik Konseyi BM'nin temel kuruluş amacı olan dünya barışını koruma ve sürdürme hedefi için çalışan en önemli ve yetkili organıdır. Güvenlik dışı konularda faaliyet gösteremez. BM Genel Kurulu bir ulusal parlamento, Güvenlik Konseyi ise bir hükümet görüntüsü verdikleri halde bu görünüm aldaticıdır. Genel Kurul bir parlamento değildir, zira bağlayıcı karar alma ve uluslararası yasalar çıkarma yetkisi yoktur. Sözleşmelerin yürürlüğe girmesi imzacı devletlerin çoğunluğunun onayı ile mümkündür. Nitekim BM Şartı da bu şekilde yürürlüğe girmiştir. Burada onay makamı ulusal yasama organları, yani iç hukuktur. Güvenlik Konseyi de bir hükümet değildir. Çok farklı çıkarları, siyasal yapıları olan devletlerin oy çokluğuyla kararlar aldıkları bir yürütme kurulu görüntüsündedir. İlgili alanı uluslararası güvenliktir (Sağlam , 2014 ; 3).

2.3.1.4. Ekonomik ve Sosyal Konsey

Birleşmiş Milletlerin en önemli organlarından biri olan Ekonomik Ve Sosyal Konsey Milletler Cemiyeti sisteminde karşılığı olmayan bir organdır. MC sisteminde mevcut olmadığı halde o sistemin en büyük noksanlıklarından da birisinin bu alan olduğu tespitine dayanarak BM sistemi içine alınmıştır. San Francisco konferansında organın yetkileri genişletilmiştir. Dünyanın barış ve güvenliğini sağlayabilmek için sadece askeri ve siyasi tedbirlerin yeterli olmayacağı savaşın ekonomik ve sosyal nedenlerinin de ortadan kaldırılması gerektiği fikri bu organın ana kuruluş nedenlerindedir

(file:///C:/Users/acer/Desktop/126420201725843.pdf).

Ekonomik ve Sosyal Konsey, ekonomik, sosyal ve çevresel konularda eşgüdüm, politika gözden geçirme, politika diyalogu ve önerilerin yanı sıra uluslararası kabul görmüş kalkınma hedeflerinin uygulanmasının temel organıdır. Birleşmiş Milletler sisteminin ve ekonomik, sosyal ve çevresel alanlardaki uzmanlaşmış kurumlarının faaliyetleri için merkezi mekanizma olarak hizmet ederek, yan kuruluş ve uzman organları denetlemektedir. Genel Kurul tarafından üç yıllık şartları çakıştıracak şekilde seçilen 54 üyesi vardır. Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma üzerine düşünme, tartışma ve yenilikçi düşünme merkezi platformudur (<http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>).

İlk başta 18 üyesi olan konseyin, 20 aralık 1971 tarihli Genel Kurul kararıyla üye sayısı arttırılmıştır. Ve yukarıda belirtilen sayıya ulaşmıştır. 1971 tarihli değişiklikle 54 üyenin kıtalara göre nasıl dağıtılacağı da kararlaştırılmıştır. 55. maddede, insanların yaşam düzeylerinin

yükseltilmesi, ekonomik ve sosyal alanda ilerleme sağlanması; uluslararası ekonomik, sosyal, sağlık, kültür ve eğitim gibi konularda etkin işbirliği yapılması; hiçbir ayrıma maruz kalmaksızın bütün insanların insan haklarına ve temel özgürlüklere erişiminin kolaylaştırılması şeklinde belirtilmiştir (file:///C:/Users/acer/Desktop/126420201725843.pdf).

Sürdürülebilir kalkınma, uluslararası toplumun en acil önceliğidir ve 2015 sonrası kalkınma gündeminin temel amacıdır. Ekonomik ve Sosyal Konsey, BM sisteminin sürdürülebilir kalkınmanın üç temel direği olan ekonomik, sosyal ve çevresel alanlardaki çalışmalarının merkezinde faaliyet göstermektedir. Entegrasyonun birleştirici platformu, sürdürülebilir kalkınma ve takip ve gözden geçirme eylemidir. BM sistemi dahilinde, ECOSOC, sürdürülebilir kalkınmanın üç temel direğiyle bağlantılı olan tüm önemli geçmiş uluslararası konferansların takip edilmesinde ana sorumluluğu taşıyor ve bu deneyimi 2015 sonrası dünyaya taşıyor. Bilgi alışverişi ve karşılıklı öğrenme için bir merkez olarak, Milenyum Kalkınma Hedefleri'nden alınan dersleri incelemek, 2015 sonrasında gündeme geçiş sürecini değerlendirmek, uygulama konularını göz önüne alarak, yenilenmiş bir küresel ortaklığın kapsamını keşfetmek için araçsal bir role sahip olmuştur... Sürdürülebilir kalkınma etrafındaki değişimler için önemli olan ECOSOC forumları şunları içermektedir:

- Üst Düzey Politik Forum;
- Küresel trendlerin gözden geçirilmesi de dahil olmak üzere Kalkınma İşbirliği Forumu;
- Önde gelen finansal ve ticari organizasyonları içeren üst düzey Politika Diyalogları;
- Sürdürülebilir kalkınmanın üç temel direğine odaklanan Entegrasyon Segmenti;

- Kalkınma Segmenti için Operasyonel Faaliyetler, BM fonlarını ve programlarını 2015 sonrası seviyesinde uyarlama üzerine.. (<https://www.un.org/ecosoc/en/sustainable-development>).

2.3.1.5. Uluslararası Adalet Divanı

Uluslararası Adalet Divanı (UAD), BM'nin ana organlarından birisi olarak BM Şartı'nın XIV. Bölümü'nü oluşturan 92-96. Maddeleri ile kurulmuş ve buna bağlı olarak çalışma esaslarını düzenlemiştir. Bunun yanı sıra UAD'nin statüsü de BM Şartı'nın ayrılmaz bir parçası olarak Şarta eklenmiştir (Hasgüler ve Uludağ, 2004; 84).

Merkezi Hollanda'nın Lahey kentinde olan Divan genel çerçevede Daimi Adalet Divanı'nın devamı şeklinde ele alınabilir. Üye devletlerin hepsi Divanın statüsünü kabul etmiş olmaktadır

(<file:///C:/Users/acer/Desktop/126420201725843.pdf>).

Uluslararası Adalet Divanı, Birleşmiş Milletlerin başlıca yargı organıdır. Birleşmiş Milletler'in merkezi NY'de bulunmayan tek ana organıdır. Divan'nın rolü, uluslararası hukuka uygun olarak, Devletler tarafından kendilerine sunulan hukuki uyuşmazlıkları halletmek ve yetkili Birleşmiş Milletler organları ve uzmanlaşmış kurumlar tarafından kendisine atıfta bulunulan hukuki sorular konusunda tavsiyelerde bulunmaktır

(<http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>).

Uluslararası Adalet Divanı Haziran 1945'te Birleşmiş Milletler Şartı ile kurulmuş ve Nisan 1946'da çalışmaya başlamıştır. Mahkeme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi tarafından dokuz yıl görev süresine seçilen on beş hakimden oluşur. Resmi dilleri İngilizce ve

Fransızca'dır (http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1). Divan, Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'nın Statüsü'ne dayanan ve işbu Antlaşma'nın ayrılmaz bir parçasını oluşturan eski Statü'ye uygun olarak çalışır

(http://legal.un.org/avl/pdf/ha/sicj/icj_statute_e.pdf).

UAD bir davaya bakarken;

- İkili ya da çok taraflı uluslararası antlaşmaları,
- Uluslararası yapılageliş kurallarını,
- Uygar uluslar tarafından kabul edilen hukukun genel ilkelerini,
- Muhtelif ulusların içtihatlarını ve uzman yazarların doktrinlerini,

esas olarak konuyu inceler. Taraflar dava süresince kendi temsilcileri ve avukatları tarafından temsil edilirler ve bunlar gerekli diplomatik ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanırlar (Çelebi , 2012 ; 87).

UAD Statüsü'ne taraf olan devletler, özel bir anlaşmaya gerek kalmaksızın, bir sözleşmenin yorumlanması, uluslararası hukuka ilişkin bir sorunun çözülmesi, kanıtlanabildiği takdirde bir uluslararası sorumluluğun ihlalinin tespiti ve uluslararası bir yükümlülüğün ihlali sonucunda ödenecek tazminatın niteliği ve miktarı gibi konuları Divan'a taşıyabilmektedirler (Çalık , 2015 ; 1109).

2.3.1.6. Vesayet Konseyi

Vesayet Konseyi, uluslararası vesayet sistemini geliştirmek için kurulmuştur. Sistemin asıl amacı anılan topraklarda yaşayanların gelişimini ve kendi kaderlerini tayin haklarıyla bağımsızlıklarını sağlayacak gelişmeleri özendirme. Vesayet Konseyi üyeleri, aynı zamanda BM

Güvenlik Konseyi'nin daimî üyesi konumundaki 5 ülke olan Çin, Fransa, Rusya Federasyonu, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleridir. Dünya devletlerinin tümünün bağımsızlığını sağlamayı amaç edinir. Her üye ülkenin 1 oyu vardır (Gün , 2002 ; 10).

BM Antlaşması'nın 75.Maddesi'nde BM'nin “daha sonra yapılacak özel anlaşmalar gereğince vesayet rejimine tabi kılınabilecek ülkelerin idaresi ve gözetimi için kendi yetkisi altında bir uluslararası vesayet rejimi” kuracağından söz etmektedir. Söz konusu rejimin işlemlerinden sorumlu olarak da BM Örgütü bünyesinde Vesayet Konseyi kurulmuştur (Acar, 2012 ; 85).

Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın XII. Bölümü'nde öngörülen Uluslararası Vesayet Rejimi, XIII. Bölümün konusu olan Vesayet Konseyi aracılığı ile vesayet yönetimi altındaki ülkeler olarak belirlenen yerlerin gözlemlenmesi işlevini düzenlemektedir. Her bir yöneten devlet ile ayrı ayrı akdedilen anlaşmaların konusu olan bu ülkeler, Milletler Cemiyeti döneminde manda rejimi altında bulunan veya İkinci Dünya Savaşı'nda yenilen devletlerden ayrılan ya da idaresinden sorumlu olan devletin isteği ile vesayet rejimi altına konulan toplam 11 ülkeden oluşmaktadır.

Vesayet rejimine tabi tutulacak her ülke için rejimin hükümleri ve yapılacak değişikliklerin, Birleşmiş Milletlerin bir üyesinin mandasına tabi ülkelerde, manda sahibi devlet de dahil olmak üzere doğrudan doğruya ilgili devletler arasında yapılacak bir anlaşmaya konu olması gerekmektedir. Rejimin esas hedefi, vesayet altındaki ülkelerin politik, ekonomik ve sosyal alanlarda gelişmesini sağlamak, kendini yönetme ve kendi geleceğini tayin aşamasına gelmelerine yardımcı olmaktır. Daha genel anlamda ise, temel hak ve hürriyetlere saygının sağlanması, tüm Dünya halklarının birbirine bağımlılığı ve etkileşimi olgusunun

tanınmasını teşvik etmek, rejimin diğer amaçlarını oluşturmaktadır (Akipek , 2001 ; 2-4).

BM Şartı, Vesayet Konseyine, Güven Bölgeleri halklarının politik, ekonomik, sosyal ve eğitsel ilerlemeleri hakkında İdari Otoritenin raporlarını incelemesine ve tartışmasına izin verir; Topraklardan gelen dilekçeleri incelemek; Ve Bölgeler için özel görevler üstlenmek yetkisine de sahiptir (<http://www.un.org/en/decolonization/trusteeship.shtml>).

BM Antlaşması'nın 87. ve 88. Maddeleri Vesayet Konseyi'nin görevlerini saymıştır. Buna göre, Genel Kurul ve onun yetkisi altında Vesayet Meclisi, görevlerini yerine getirirken:

- 1) Yönetimden sorumlu makamın sunduğu raporları inceleyebilirler.
- 2) Dilekçeleri kabul edebilirler ve onları söz konusu makama danışarak inceleyebilirler.
- 3) Söz konusu makamca yönetilen ülkelerde, bu makamla anlaşarak saptanan tarihlerde belirli aralıklarla denetleme gezileri düzenleyebilirler.
- 4) Vesayet anlaşmaları koşulları uyarınca bu önlemleri ve diğer tüm önlemleri alabilirler.
- 5) Vesayet Meclisi, Vesayet altındaki ülkelere her birinde yaşayan insanların siyasal, ekonomik ve sosyal alanlarla eğitim alanındaki ilerlemeleri konusunda bir soru kağıdı hazırlar.

Genel Kurul'un yetkisi içinde vesayet altında bulundurulmuş bölgelerin her birinin yönetiminden sorumlu makam da söz konusu soru kağıdına dayanan bir yıllık raporu Genel Kurul'a sunar (Acar , 2012 ; 85,86).

Vesayet rejimi altında 1945 yılında 11 bölge bulunmaktayken 1980 yılına gelindiğinde ise yalnızca ABD yönetimi altında Pasifik Adaları vesayet altındaki bölge olarak kalmıştır. Bu bölgelerdeki nüfus 750 milyon iken, 1999 yılında bu rakam 1.3 milyona inmiştir. 1960 yılından itibaren 60 dolayındaki sömürge bağımsızlığına kavuşmuş ve egemen devlet olarak BM'ye üye olmuştur. 1 Ekim 1994 tarihinde, ABD'nin vesayeti altında bulunan Palau'nun bağımsızlığına kavuşması ile 1 Kasım 1994 tarihinde Vesayet Konseyi faaliyetlerini askıya almıştır (Eren, 2007; 253).

2.3.2. BM'in Yardımcı Organları

Birleşmiş Milletlerin UNESCO,UNICEF,WHO,ILO,IMF,FAO gibi yardımcı organları vardır.

2.3.2.1. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı)

İlk önce UNESCO(Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı) hakkında kısa bir bilgi verelim...

İkinci Dünya Savaşı'dan sonra,1946 yılında Paris'te kurulan UNESCO'nun temel işlevi,ortak paylaşımı bulunan değerlere dayalı olarak kültürler,medeniyetler ve insanlar arasında diyalog ortamının oluşturulması için çalışmaktır. Kendi organları, bütçesi ve diğer statüleri bakımından tamamen bağımsız olan teşkilat, Birleşmiş Milletler'in bir özel kurumu olması nedeniyle çalışmaları hakkında BM'ye rapor verir. Bütün BM üyeleri devletler aynı zamanda UNESCO'nun da üyesi olabilirler. UNESCO, faaliyetlerini 5 program alanı üzerinden gerçekleştirir: Eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, kültür ve iletişim

(<http://www.telifhaklari.gov.tr/Birlesmis-Milletler-Egitim-Bilim-ve-Kultur-Orgutu-UNESCO>).

2.3.2.2. UNİCEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

Bir diğer yardımcı organ olan Unicef(Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) 1954 yılında kurulmuştur. Unicef'in tek amacı dünya üzerindeki çocuklara yardım etmektir. Çocuk haklarının korunması, temel ihtiyaçlarının karşılanması ve onlara iyi bir gelecek sağlanması adına kurulan bu kurum bugün dünyanın her yerinde faal olarak görev almaktadır. Unicef'in öncelikli programında afetzede,savaşın olduğu ülkelerdeki çocuklara yardım etmek, açlık ve yoksullukla mücadele eden ülkelerdeki çocuklara yardım etmek yer almaktadır

(<https://www.odevbul.org/unicef-ne-zaman-ve-nicin-kuruldu.html>).

2.3.2.3. WHO (Dünya Sağlık Örgütü)

Who(Dünya Sağlık Örgütü) ise sağlık hizmeti konusunda duyulan gereksinme nedeniyle 1946 yılında oluşturuldu. Diğer BM örgütlerinin aksine ABD'de değil, en büyük yıkımın olduğu Avrupa'da konuşlandırıldı, merkezi Cenevre oldu. Kuruluş yapısı ile BM'e tam bağımlı değildi, oldukça özerk ve bağımsız bir niteliği vardı. Kuruluş amacı olarak "tüm insanların olabilen en üst sağlık düzeyine ulaşmaları" gösterilmişti.Diğer uluslararası örgütlerden farklı bir özellik olarak organları arasında en önemli yeri Genel Kurul oluşturuyordu. Genel Kurul her yıl bir kez toplanıyor, her üye ülke eşit oy hakkına sahip bulunuyordu. Aralarından Yürütme Kurulu'nu oluşturan 32 ülke temsilcisini seçiyor, Kurul üç yıl süreyle Genel Kurul'un verdiği görevleri yerine getiriyordu. Yine Genel Kurul'ca seçilen Genel Direktör beş yıl süreyle yönetim görevini üstleniyordu. Her ülke hizmetlerin finansı için nüfusuna göre katkı

ödüyordu. Sayılan nitelikler DSÖ'ne diğer tüm uluslararası örgütlerden farklı bir demokratik nitelik kazandırıyor, sağlık gereksinmelerindeki öncelikler birlikte kararlaştırılıyor, en çok sağlık gereksinmesi olan en yoğun hizmeti alıyordu (Aksakoğlu , 2003 ; 1).

2.3.2.4. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) 1919 yılında Versay Antlaşması kapsamında kurulmuştur. ILO, 1946 yılında Birleşmiş Milletler'in ilk uzmanlaşmış kuruluşu olmuştur. ILO'nun evrensel görüşü, ülkeler arasında sosyal adaletin ve barışın, emeğin insani koşulları doğrultusunda elde edileceğidir. ILO'nun özgün ve en önemli görevi uluslararası çalışma standartlarının düzenlenmesi, geliştirilmesi ve izlenmesidir. Uluslararası çalışma standartlarının ana konu alanları, ILO'nun sekiz temel çalışma standardı olarak da ifade edilen çalışma yaşamının temel haklarını kapsamaktadır. Bunlar, örgütlenme özgürlüğü ve örgütlenme hakkı, zorla çalıştırmanın kaldırılması, en az çalıştırma yaşı ve çocuk işçiliğinin etkili bir biçimde ortadan kaldırılması, işyerinde ayrımcılığın yasaklanması ve eşit değerde iş karşılığında kadın ve erkeğin eşit ücret alması yönündeki talimatlar olarak ifade edilebilir.. ILO iki temel karar organına sahiptir: Uluslararası Çalışma Konferansı ve Yönetim Organı (Sengenberger , 2013; 9,10).

2.3.2.5. IMF (Uluslararası Para Fonu)

Uluslararası Para Fonu (IMF), küresel parasal işbirliğini geliştirmek, mali istikrarı oluşturmak, uluslararası ticareti kolaylaştırmak, yüksek istihdam ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi desteklemek ve dünya çapında yoksulluğu azaltmak için çalışan, 188 ülkeyi kapsayan bir kuruluştur. 1944 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin New Hampshire

eyaletinde kurulmuş, kuruluşuna Bretton Woods'da yapılan Birleşmiş Milletler toplantısında karar verilmiştir. İlk oluşumuna baktığımız zaman, IMF'nin 2. Dünya Savaşı sonrası benzer ekonomik sıkıntıya düşen ülkelerin parasal sorunlarına çözüm getirebilmek amacıyla, 44 ülke bir araya gelerek bu uluslararası kuruluşun temelleri atmıştır(Sarı , 2015 ; 2).

Bünyesindeki 188 ülke ile global sayılabilecek bir kuruluş olan IMF, üye hükümetlerin globalleşmenin getirdiği fırsatlardan yararlanmalarına ve güçlüklerle baş edebilmeleri için yegane bir konuma sahiptir. IMF global ekonomik eğilimleri ve performansı takip eder, ufukta sorunlar gördüğünde üye ülkelerini uyarır, politika diyalogu için bir forum oluşturur ve hükümetlere ekonomik güçlüklerle nasıl baş edeceklerine dair gerekli bilgileri sağlar.Ekonomik sıkıntı içindeki üyelerine politik tavsiyeler ve finansman sağlar; aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerle işbirliği yaparak onların makroekonomik istikrara ulaşmalarına ve yoksulluğu azaltmalarına yardım eder. Büyük çapta sermaye hareketleri ve karşılaştırmalı üstünlükte ani değişimlerle kendini gösteren globalleşme, ülkelerin politik seçimlerini emek, ticaret ve vergi politikaları da dahil olmak üzere pek çok alanda etkiler. Ülkelerin globalleşmenin olumsuz yanlarını önlerken avantajlarından faydalanmalarına yardımcı olmak IMF'nin önemli bir görevidir (<https://www.imf.org/external/country/tur/rr/pdf/intro.pdf>).

2.3.2.6. FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü)

Birleşmiş Milletler'in ilk uzman kuruluşu olan FAO 16 Ekim 1945'te Kanada'da bu ihtiyaç doğrultusunda kurulmuştur. Merkezi 1951 yılında Roma'ya taşınan FAO; Birleşmiş Milletler çatısı altında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde açlıkla mücadelede veyoksulluğun önlenmesinde uluslararası düzeyde çalışmalar yürüten bir örgüttür.Tüm bunların yanı sıra

doğal kaynakların korunması, verimli tarım uygulamaları alanında da çalışmalar yürütmekte, balıkçılık ve ormancılığın sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi için yapılan faaliyetleri desteklemektedir (T.C Tarım Bakanlığı, 2008 ; 1).

FAO'ya 191 devlet üyedir.Ayrıca, Avrupa Birliği “üye örgüt”, Faroe Adaları ise “ortak üye” statüsündedir (T.C.Dışişleri Bakanlığı, 2011; 1).

Örgütün en temelde iki amacı vardır. Birinci amacı günümüzdeki ve gelecektekinesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için, çevreyi kirletmeyen, ekonomik açıdan uygulanabilir vesosyal açıdan sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, ikinci amacı ise gelişmekte olan veya azgelişmiş ülkelerde tarımsal üretimin ve beslenmenin sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlamaktır (Kırbaşı, 2011; 1).

Örgüt çalışmaları Genel Konferans, Konsey ve Komiteler aracılığıyla yürütülmektedir.Bu organların çalışma şekilleri;

- Genel Konferans: Bu organ FAO'nun en yüksek karar organıdır. Tüm üyelerin katılımıyla iki yılda bir toplanır. Örgütün iki yıllık faaliyet programı ve bütçesi bu organ tarafından onaylanır. Örgütün genel direktörü bu konsey tarafından seçilir.FAO'nun şu anki genel direktörü Jackues Diouf'dur.
- Konsey: Konsey için örgütün en önemli ikinci organı diyebiliriz. Konsey, üye ülkeler arasından üçer yıllık dönemler için seçilir ve örgütün yönetim kurulu görevini yapar. Konseyler konferansa hazırlık amacıyla yılda iki kere toplanırlar.Konferanslarda alınan kararları uygulamak gene konseylerin görevidir. Konsey üyeliği seçimleri için FAO üyeleri yedi bölgesel guruba bölünmüştür. Bu gruplar; Avrupa gurubu,

Yakın Doğu gurubu, Afrika gurubu, Asya gurubu, Latin Amerika gurubu, Kuzey Amerika gurubu ve Güney Atlantik gurubudur. Ülkemiz Avrupa gurubunun üyesidir.

- Sekretarya: Örgütün üçüncü önemli organıdır. Sekretarya örgütün idari işlerinin yürütüldüğü organdır. (T.C Dış işleri Bakanlığı, 2011; 1).

2.4. BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE ÜYELİK VE ÜYE OLAN DEVLETLER

Birleşmiş Milletler Üyeliği, BM Antlaşmasının getirdiği tüm yükümlülükleri kabul eden ve bu yükümlülükleri uygulamaya muktedir ve istekli tüm barışsever milletlere açıktır.

Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin önerisi üzerine yeni üyeleri kabul eder. Antlaşma, ilke ihlali durumunda bir devletin üyeliğinin askıya alınması ya da devletin teşkilattan ihraç edilmesi hakkını saklı tutar. Fakat şimdiye kadar böyle bir gereklilik doğmamıştır

(<http://www.unicankara.org.tr/today/1.html#1c>).

BM egemen devletler arasındaki kurucu bir statüyle kurulmakta bulunan ve sadece devletlerin üyeliğine açık bir örgütlenme şekli mevcuttur. Bütün devletlerin üyeliğine açık olması nedeniyle evrensel niteliğe sahiptir. 1945 yılında 51 üyeyle kurulan BM'nin üye sayısı her geçen gün artış göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın takip eden on yıl boyunca sömürgelerin bağımsız olmasıyla 1965'te üye sayısı 117'ye 1990 yılı itibariyle de 160 çıkmıştır. Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra başta Sovyetler Birliği ve Yugoslavya olmak üzere pek çok ülkedeki siyasal ayrılıklar neticesinde şartlarını imzalayarak örgütün kuruluşunda yer alan 51 devlet örgütün asli üyeleridir. Örgüte sonradan üye olmak için örgüt

yapısı içerisindeki karar alma mekanizması yoluyla bu yönde karar alınması zorunludur. Üye olmak isteyen devlet başvurusunu Genel Sekreterliğe yapar. Genel Sekreter başvuruyu Güvenlik Konseyi uygun görüşü normal karar alma yeter sayısı ile alınır. Bir devletin örgüt üyeliğinden çıkarılması da aynı şekilde olur. Üyelikten çıkarma Güvenlik Konseyi'nde başlar. Her devletin bir oy kullanma hakkına sahiptir. Üyelerin en büyük sorumluluğu Güvenlik Konseyi kararlarını uygulama yükümlülüğüdür(file:///C:/Users/acer/Desktop/126420201725843.pdf).

Birleşmiş Milletlerin asıl üyeleri, Uluslararası örgütlenme konusunda San Francisco'da yapılan Birleşmiş Milletler Konferansına katılmış olan, ya da 1 Ocak 1942 tarihli Birleşmiş Milletler Bildirgesi'ni önceden imzalamış bulunan ve işbu Antlaşmayı imzalayarak 110. Madde uyarınca onaylayan devletlerdir. İşbu Antlaşması'nın getirdiği yükümlülükleri kabul eden ve bunları yerine getirme konusunda yetenekli ve istekli olduklarına örgütçe hükmedilen tüm diğer barışsever devletler Birleşmiş Milletlere üye olabilirler. Bu koşullara uyan her devletin Birleşmiş Milletler üyeliğine kabulü, Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul kararı ile olur

(<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf>).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI SORUNLAR KARŞISINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE GÜVENLİK KONSEYİ

3.1. GÜVENLİK KONSEYİNİN YAPISI VE GÖREVLERİ

Güvenlik Konseyi'nin toplam 15 üyesi vardır. Bunlardan 5 tanesi (ABD, İngiltere, Rusya, Fransa ve Çin) sürekli üye iken, diğer 10 üye geçici üye iki yıllık dönemler için BM Genel Kurulu tarafından seçilmektedir. Kararlar 15 üyeden en az 9'nun olumlu oyu ile alınabilmekte, ancak her halükarda beş daimi üyeden hiçbirinin olumsuz oy kullanmaması gerekmektedir. MC döneminde de Konsey var olmuş ve daimi üyelik sistemi benimsenmiştir. Ancak BM Güvenlik Konseyi'nin yapılandırılmasında bir adım ileriye gidilmiş ve İkinci Dünya Savaşı'nın galibi olan 5 büyük devlete veto yetkisi de verilmiştir. Geçici üyelerin Genel Kurul'daki seçiminde BM'nin başta uluslararası barışın korunması olmak üzere amaç ve çalışma alanlarına olası katkının özellikle dikkate alınacağı ve hakça bir coğrafi katılımın da göz önünde bulundurulacağı belirlenmiştir. Hakça coğrafi katılım kaydı çerçevesinde bölgesel gruplar oluşturulmuştur ve devletler buldukları gruba ayrılan koltukları için aday olmakta ve seçilmektedir (Denk, 2015; 176).

Çalışmanın da konusunu oluşturan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletlerin temel kuruluş amacı olan uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından sorumludur. Birleşmiş Milletler şartı'na göre Güvenlik Konseyi'nin temel görevleri şunlardır.

- Birleşmiş Milletler ilke ve amaçlarına uygun olarak uluslararası barış ve güvenliği korumak;

- Uluslararası ihtilafa sebebiyet verecek herhangi bir durum veya anlaşmazlığın araştırılması;
- Bu gibi anlaşmazlıkların çözümüne yönelik tavsiyelerde bulunma;
- Silahlanmayı düzenleyen bir sistemin kurulması için planlar formüle etmek;
- Barışa yönelik bir tehdit ya da şiddet kullanımı olduğunu tespit ve giderilmesi için tavsiyelerde bulunmak;
- Saldırganlığı askeri güç kullanmadan önlemek ya da durdurmak için üye ülkelere ekonomik yaptırım ya da daha başka tedbirler uygulama çağrısında bulunmak;
- Saldırganlığa yönelik uygulanacak askeri eylemlere karar vermek;
- Yeni üyelerin kabulü için tavsiyede bulunmak;
- Birleşmiş Milletlerin vesayet fonksiyonunu “stratejik bölgelerde” uygulamak;
- Genel Sekreterin atanması hususunda Genel Kurula tavsiyede bulunmak;
- Genel Kurul ile birlikte Uluslararası Adalet Divanında görev yapacak hakimleri seçmek (http://www.un.org/Docs/sc/unsc_functions.html).

Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler'in icra organıdır. BM Anlaşmasınının 24. maddesine göre uluslararası alanda barış ve güvenliğin sağlanması sorumluluğu öncelikle BM Güvenlik Konseyine verilmiştir ve aynı maddenin hükmüne göre bu kararlar tüm üyeler için bağlayıcıdır.

Güvenlik Konseyi 15 üyeden oluşmaktadır ve bunlardan beşi daimi, kalan on üye ise geçici üyelere sahiptir. Daimi üyeler ABD, İngiltere, Fransa, Rusya Federasyonu ve Çin den oluşur. Bu beş daimi üyenin konseyin kararlarını veto etme hakkı bulunmaktadır.

Güvenlik Konseyine bağlı alt komiteler vardır. Bunların bir kısmı daimi komiteler bir kısmı ise “Ad-Hoc” yani belirli bir sorunu çözmek için kurulmuş özel komitelerdir. Daimi komiteler:

- Barışı koruma komisyonu
- Yaptırım komitesi.
- Antiterör komitesi.
- Tazminat komitesi.
- Silahlı çatışmalar ve çocuklar üzerine komitesi.
- Dokümantasyon çalışma grubudur.

Ad-Hoc komiteler ise :

- 1540 Komitesi.
- Eski Yugoslavya Uluslararası Suçlar komitesi
- Rwanda Uluslararası Suçlar komitesi dir (Birdişli , 2010 ; 174,175).

BMGK kısmen bir parlamento kısmen gizli bir kurultaydır. BMGK'nin yöntemleri ve çalışma metotları karmaşık ve gizemli olabilmektedir. BMGK'nin kararlarına ilişkin oylamalar açık toplantılar şeklinde gerçekleşmesine rağmen, BMGK zamanının çoğunu resmi olmayan özel müzakerelerde harcamaktadır. Antlaşma'nın 23. maddesi ile birlikte, BM'nin tüm üyeleri uluslararası barış ve güvenliği sürdürme

sorumluluğunu BMGK'ye vermiş ve BMGK'nin tüm üyelerin yerine hareket etmesini kabul etmişlerdir. Dünya barışı ve güvenliği sorumluluğunu yerine getirmek için, BMGK aralıksız faaliyette bulunacak şekilde organize edilmiştir. Buradan hareketle, BM'nin diğer organlarından farklı olarak, BMGK daimi bir oturum ve toplantı halindedir. BMGK'nin her üyesi Teşkilat merkezinde her zaman bir temsilci bulundurmaya zorundadır. Üyelerden her biri, dilerse bir hükümet üyesi ya da özel olarak atanmış başka bir temsilci tarafından bu toplantılarda temsil edilebilir. Ancak BMGK'nin yüksek kademede toplantılar yapmasını sağlamak amacıyla konulmuş olan bu hüküm, uygulamada çok az kullanılmıştır (Çağlayan, 2007; 43,44).

3.2. GÜVENLİK KONSEYİ VE UYUŞMAZLIKLARIN BARIŞÇIL YOLLARDAN ÇÖZÜMÜ

BM'nin sergilediği uluslararası örgütlenme modeli, temel ilkesi olarak öngörülen barışçı çözüm yönündeki yükümlülüğü, uyuşmazlık taraflarına öncelik tanınarak örgütün bu alandaki yetkisinin ikincil konuma getirilmesi yoluyla dengeleme çabası üzerine kurulmuştur. BM'nin temel amacını oluşturan uluslararası barışın ve güvenliğin korunmasında başlıca sorumlu kılınmış organ olan Güvenlik Konseyi; gerektiğinde üye devletlerin uymakla yükümlü olduğu bağlayıcı kararları alma yetkisi ile donatılmıştır. Güvenlik Konseyi'nin konumu da, örgütün harekete geçmesi ile uyuşmazlık taraflarının barışçı çözümünün kendi rızaları doğrultusunda sağlanması istemi arasında etkinliğe dayalı bir dengeyi yansıtmaktadır. Bu çerçevede Güvenlik Konseyi etkin işleyişin gerçekleştirilebilmesi için sınırlı üyelik temelinde ve 5 sürekli üyenin ayrıcalıklı konuma sahip kılındığı bir organ olarak oluşturulmuştur. Uluslararası uyuşmazlıkların barışçı çözümü konusunun bir bütün olarak ele alınması ilk kez 1899 ve

1907 yıllarında yapılan La Haye konferanslarında gerçekleşmiştir. Konferanslar sonunda imzalanan antlaşmalar ile taraf devletler uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümünün sağlanması doğrultusunda çaba harcama yükümlülüğünü kabul etmişlerdir. La Haye sözleşmeleri uyuşmazlıkların barışçı çözümü konusunda zorlayıcı hüküm getirmese de önemli bir aşama olmuştur. BM Antlaşması ile barışçı çözüm yükümlülüğüne koşut kuvvet kullanma ya da kuvvet kullanma tehdidine başvurma yasağı getirilmiştir. Böylece uyuşmazlık taraflarının bir çözüm yolu olarak kuvvete başvurusu yasaklanmış ve başvurulara da yaptırım uygulanması sağlanarak “uyuşmazlıkların barışçı çözümü ilkesi” güçlendirilmiştir. (Mengiler, 2005; 29-38).

Güvenlik Konseyi’ne, BM Antlaşması’nın uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesi başlıklı VI. Bölümünde verilen görev ve yetkilerin temel olarak önleyici ve teşvik edici nitelikte olduğu söylenebilir. Zira bu alanda yetkili diğer organ olan Genel Kurul gibi Konsey’e bağlayıcı olmayan tavsiye niteliğinde karar alma yetkisi veren bölümün ilk maddesinin başlama şeklinde de açıkça görüldüğü gibi, burada asıl vurgu, uluslararası barışın ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebilecek nitelikte bir uyuşmazlığa atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla Konsey’in basilica sorumluluğuna bırakılan uluslararası barışın ve güvenliğin korunması için önceliğin barışçıl çözüm yöntemlerinin denenmesinde olduğu, zorlama tedbirlerinin ise ikincil tercih olduğunu göstermektedir (Denk, 2015; 226).

Daha önce de sıklıkla vurgulandığı gibi, BM’nin en önemli görevi ve yetkisi hiç kuşkusuz uyuşmazlıkların barışçıl çözümü ve özellikle de uluslararası barışın ve güvenliğin korunması hakkındadır. BM’nin bu konularda ön plana çıkan iki organı ise Genel Kurul’dur ve Güvenlik Konseyi’dir. Genel Kurul kurgulanışı ve niteliği gereği bu konularda genel

yetkilere sahipken, BM'nin bu anlamdaki özel yetkili organı ise BM Antlaşması'nı da aşan yetkileri ile Güvenlik Konseyi'dir. Güvenlik Konseyi BM örgütünün temel işlevinin gerçekleştirilmesinin basılıca sorumlusu olarak belirlenmiştir (madde 24(1)). Uluslararası barışın ve güvenliğin korunması, sosyal ve ekonomik gelişiminin sağlanması hedefi ile birlikte tamamlayıcılık içerisinde yer aldığı BM sisteminin temel işlevi konumundadır. Öyle ki uluslararası barışın ve güvenliğin korunması koşulu sağlanmaksızın, ortak hedeflere yönelik işbirliği etkin olarak ilerletilmesi beklenemeyecektir. (Mengiler, 2005; 107)

Uluslararası barışın ve güvenliğin korunması görevinin başlıca sorumlusu olarak Güvenlik Konseyi'nin belirlenmiş olması, bu organın bir yandan örgütün gecikmeksizin ve etkin olarak hareket etmesini sağlaması amacıyla, diğer yandan ve birinciyle bağlantılı olarak İkinci Dünya Savaşı sonrasında büyük güçlerinin ayrıcalıklı konuma sahip kılındıkları BM organı olmasına dayanmaktadır. Dolayısıyla Güvenlik Konseyi'nin yetkili kılınış söz konusu BM organının oluşumuna koşul olarak - gereksinim, etkinlik, sürekli üyelik statüsü tanınan devletlerin ayrıcalıklı konumu ve bu konumun gerektirdiği uzlaşma bağlamında gerçekleşmiştir. BM Güvenlik Konseyi'nin gerek uluslararası insan hakları hukuku ve gerekse uluslararası insani hukuk alanına ilişkin tedbirler içeren çoğu kararlarına bakıldığında Konsey için, barışın korunması alanındaki genel yetkisine ilişkin Şart hükümlerinin özellikle de Şart'ın VI, VII ve VIII. bölümlerinin bu tedbirler bakımından çok açık bir hukuki dayanak oluşturduğu izlenimi elde edilmektedir (Göçer, 2009; 7).

BM sisteminde barış kavramının, yalnızca savaş durumunun yokluğu değil; aynı zamanda savaşın yaşanmaması için gerekli koşulların sağlanmasını da içerecek şekilde kapsamlı olarak tanımlanması

çerçevesinde Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barışı ve güvenliği koruma görevi hem uluslararası uyuşmazlıkların barışçı çözümüne hem de gerekli görüldüğünde zorlama önlemleri alınmasına ilişkin yetki kullanımını olanaklı kılmak üzere düzenlenmiştir. Bu görevlendirme aynı zamanda örgütün uluslararası barışın ve güvenliğin korunması amacının gerçekleştirilmesi kapsamında yer alan barışa yönelik tehditlerin önlenmesi ve ortadan kaldırılması ile saldırı ve barışı bozan diğer fiillerin bastırılmasına yönelik ortak önlemlerin etkin olarak alınması, diğer yandan da uyuşmazlıkların barışçı çözümünün sağlanması öngörüsüyle uyum içerisinde bulunmaktadır (Mengiler, 2005; 107,108).

Böylece insan hakları, halk hakları, barışçıl birliktelik, gelişme hakkı ve insanlığın ortak mirası düşüncesi gibi kavramların bütünü, BM'nin ilk amacı olan, barış kavramına ideolojik içeriğini vermektedir. Bu çerçevede barışın güvenlik boyutu, barış kavramının dar bir anlayışını ifade etmekte ve barışın korunmasından sorumlu bir organ olarak Güvenlik Konseyi'nin, Şart'ın VII. Bölümü çerçevesinde, bir silahlı çatışmanın ortaya çıkmasını engellemek için harekete geçmesi durumunu belirtmektedir (Göçer, 2009; 13,14)

BM çerçevesinde Güvenlik Konseyi barışçı çözüm yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmeyen üye devlete karşı doğrudan yaptırım uygulanmasını olanaklı kılınmamakla birlikte, “barışın tehdidi, barışın bozulması ya da saldırı fiili” saptamasında bulunması halinde, askeri önlemleri de içeren yaptırım kararı alma yetkisi ile donatılmıştır. BM Antlaşması'nın VII. Bölümünde belirtilmiş olan söz konusu yetki uluslararası hukukta, hukuksal çıkarlarına karşı ihlalde bulunan devlet için kabul edilen kendisi koruma hakkının başka devletlerle birlikte kullanılmasına dayanan bir ortak güvenlik sisteminin oluşturulmasına

yönelmiştir. Güvenlik Konseyi'nde karar alma ile ilgili düzenlemeler getiren 27.madde çerçevesinde uyuşmazlıkların barışçı çözümüne ilişkin özel bir düzenleme yer almaktadır. Anlaşmazlıkların Uyuşmazlıkların Barışçı Çözümü başlığını taşıyan VI. Bölümü ve yerel uyuşmazlıkların çözümünde Güvenlik Konseyi'nin rolüne ilişkin madde 52(3) hükmü uyarınca alınacak kararlarda, Konsey'in sürekli olsun ya da olmasın ilgili uyuşmazlığa taraf olan üyesine çekimser kalma yükümlülüğü getirilmiştir. Uluslararası uyuşmazlık taraflarının barışçı çözüm yönündeki yükümlülüklerinin önceliğine karşılık, Güvenlik Konseyi'nin yetki kullanma aşamasına geldiğinde bu yetkinin kapsamı etkinliğin sağlanması amacı doğrultusunda geniş olarak değerlendirilmektedir. Güvenlik Konseyi BM Antlaşması'nın madde 33(2) hükmü uyarınca, uluslararası barışa ve güvenliğe tehlike oluşturabilecek uyuşmazlık taraflarına herhangi bir aşamada barışçı yolla çözüm için çağrıda bulunmakla yetkili kılınmıştır. Konsey'in bu yetkisinin, BM'nin uyuşmazlık taraflarına öncelik veren yapılanması kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Konsey'in ilgili taraflara yaptığı bu çağrı, hukuksal bağlayıcılığı bulunmamasına karşın, bir tavsiyenin ötesinde taraflara üstlenmiş oldukları yükümlülüğü hatırlatma amacını taşımaktadır. BM üyesi devletlerin barışçı çözüm yönündeki yükümlülüğü, uyuşmazlıkların çözümünde yalnızca kuvvet kullanımının dışlanmasını içermemektedir. Kurucu antlaşmanın madde 37(1) hükmü, uluslararası barışa ve güvenliğe tehlike getirebilecek uyuşmazlık taraflarına madde 33(1)'de sayılan barışçı çözüm yöntemiyle çözüme ulaşmada başarısız olmaları halinde ilgili uyuşmazlığı Güvenlik Konseyi'ne götürme yükümlülüğü getirmektedir. Güvenlik Konseyi uluslararası uyuşmazlıkta, durum taraflarına uygun gördüğü barışçı çözüm yöntemlerine ve ilkelerine ilişkin olarak tavsiyede bulunma yetkisiyle donatılmıştır. Bu çerçevede Konsey, uluslararası barışa ve güvenliğe karşı tehlike oluşturabilecek bir

uyuşmazlık ya da durumun taraflarına herhangi bir aşamada barışçı çözüme uygun yönteme ve prosedüre ilişkin olarak; uluslararası barışı ve güvenliği tehlikeye sokabilecek nitelikteki uyuşmazlık taraflarına barışçı çözümün yöntemi ya da ilkelerine ilişkin olarak tüm taraflarının istemde bulunması koşuluyla herhangi bir uyuşmazlığın barışçı çözümüne ilişkin olarak tavsiyede bulunabilecektir (Mengiler, 2005; 108-154) .

3.3. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE TERÖRİZMLE MÜCADELE

Birleşmiş Milletler, 1945 yılında kurulmasından itibaren işleyiş ve kurum yapısından kaynaklanan bir takım sorunlara rağmen, günümüzde uluslararası barış ve güvenliği korumak ve devamını sağlamak amacıyla olan küresel nitelikteki tek örgüttür. Birleşmiş Milletler organlarınca ortaya konan hukuksal düzenlemeler, antlaşmalar, ilkeler ve normlar uluslararası hukukun temel şekillendiricileri olmaktadır (Özkan, 2002; 239).

BM bugüne kadar terör ve terörizm ne olduğu konusunda net bir tanım ortaya koyamamıştır. Ancak BM Antlaşması'nın 1. maddesinde, BM'nin amaçlarından birinin, uluslararası barış ve güvenliği korumak olduğu, 2. maddesinin 4. fıkrasında da, üye devletlerin, uluslararası ilişkilerde, birbirlerinin toprak bütünlüğüne ve siyasi bağımsızlığına saygı gösterecekleri öngörülmüştür (Gündüz, 2013; 143).

Birleşmiş Milletler terörizmle mücadele konusunda bir çok sözleşmeye imza atmıştır. BM ve Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) gibi kurumları terörizme karşı temel yasal gereklilikleri içeren bir uluslararası sözleşmeler ağı oluşturmuştur. Bunlar: (<http://www.unicankara.org.tr/today/6.html>)

- Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Eylemlerle İlgili Sözleşme (Tokyo,1963).
- Uçakların Yasadışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi (Hague 1970)
- Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanunsuz Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi (Montreal, 1971).
- Diplomatlar ve Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Engellenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (New York, 1973).
- Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkındaki Sözleşme (Viyana 1988)
- Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanunsuz Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi ile İlgili Protokol (Montreal, 1988).
- Denizcilik Seyrüsefer Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (Roma, 1988).
- Kıta Sahaneliği Üzerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Kanunsuz Eylemlerin Önlenmesi Protokolü (Roma, 1988).
- Plastik Patlayıcıların Tespit Edilmesi Amacıyla İşaretlenmesi Hakkında Sözleşme (Montreal, 1991).

Genel Kurul ayrıca aşağıdaki dört sözleşmeyi de hazırlamıştır.

- Rehin Alma Olaylarına Karşı Uluslararası Sözleşme (1979): Taraf ülkeler, rehin alma olaylarını cezaya tabi bir suç olarak kabul etmişlerdir. Taraf ülkeler kendi topraklarında belli eylemleri yasaklamak, bilgiyi paylaşmak ve herhangi bir ceza soruşturması ya da iade işlemlerinin

yapılmasına imkan tanımakla yükümlüdür. Şayet taraf ülke bir suçluyu iade etmiyorsa, cezalandırma için kendi yetkililerine davayı devretmelidir.

- Birleşmiş Milletler ve BM Personelinin Güvenliği Sözleşmesi (1994): BM personeline karşı düzenlenen ölümler ve yaralanmalarla sonuçlanan bir çok saldırıyı takiben Genel Kurul tarafından yürürlüğe konmuştur.

- Terörist Bombalamaların Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1997): Taraf ülkelere, terörist bombalamalar yüzünden aranan kişilere güvenli sığınaklar verilmemesini, bu kişilerin iade edilmesi talebinde bulunan ülkeye iade edilmedikleri takdirde buldukları taraf ülkede yargılanmaları yükümlülüğü gerekir.

- Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1999): Taraf ülkelere terörist eylemleri finanse etmekle suçlanan kişileri yargılamaları ya da iade etmelerini şart koşar ve bankaların şüpheli görünen işlemlerin açıklanması için kurallar koymasını talep eder (<http://www.unicankara.org.tr/today/6.html>).

BM kapsamında ne kadar yasal düzenlemeler düzenlenirse düzenlensin, gücü olan devletler kendi çıkarlarına göre kararları uygulayabilmektedir. Örneğin; Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte, rakipsiz hegemon güç mertebesine ulaşan ABD'nin, özellikle Kasım 2000'de yapılan seçimlerde George W. Bush'un iktidara gelmesinden sonra izlemeye başladığı politikalar, zaman-zaman diğer devletlerin tepkisiyle karşılaşmış, son Irak savaşına giden süreçte tanık olduğu gibi, küresel işbirliğinin en üst düzeydeki merkezi konumundaki BM tarafından müdahale yönünde bir karar alınmamasına rağmen, ABD'nin öncülüğünde oluşturulan İstekliler Koalisyonu, Irak'a askeri harekatta bulunmuştur. Her

ne sebeple olursa olsun, mevcut uluslararası hukuk düzenine aykırı olarak yürütülen Irak harekatı, "hegemon gücün kendini uluslararası hukukun ve uluslararası toplumun üzerinde gördüğü" eleştirilerine yol açmıştır. Dolayısıyla, karar verdiği dış politika hamlelerini yaparken, uluslararası platformda geniş bir mutabakat zeminine ihtiyaç duymayan, BM'de karar alınsın veya alınmasın, eylemlerini gerekirse tek başına gerçekleştireceğini açıkça ifade eden, bu yönde ilerlemek için siyasi, ekonomik ve askeri kapasiteye sahip olan ve uluslararası sistemin kurumları tarafından denetlenmeyi asla kabul etmeyen bir hegemon gücün varlığı, küresel ve bölgesel tehditlerle mücadelede çok taraflı işbirliğinin, ancak bu gücün onay verdiği çerçevede işlev görebilmesi sonucunu doğurmuştur (Erhan, 2003; 8/15, 9/15).

Birleşmiş Milletler, küresel terörle mücadele konusunda kendisinden en büyük görevin beklendiği uluslararası örgüt konumundadır. 11 Eylül saldırılarının hemen sonrasında da harekete geçmiş, terörizm konusundaki duyarlılığını ortaya koymuştur. Ancak görevini yeterince yerine getirip getiremediği ve terörle mücadele konusunda daha evrensel bir bakış açısı yakalayamadığı gerekçeleriyle de pek çok kez eleştirilmiştir. BM, Uluslararası terörle mücadele için yasal bir çerçeve oluşturarak rehin alma, hava korsanlığı, bombalı terörist saldırılar, bunlara mali destek sağlanması ve en güncel olarak nükleer terörizm konularını içeren on üç küresel sorun ile ilgili anlaşmaya son halinin verilmesine öncülük etmiştir. Söz konusu anlaşmalar 2005 Haziran ayı itibarıyla 63 ülke tarafından onaylanmış bulunmaktadır. BM Terörle Mücadele Komitesi, 11 Eylül'den sonra devletlerin benimsedikleri sorumlulukları yerine getirip getirmediğini denetlemekte ve teröre karşı yürütülen çalışmaları yönlendirmektedir. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ve diğer BM kuruluşları 100'den fazla

ülkenin teröre karşı mücadele yeteneğini artırmak için çalışmalar yapmaktadır (http://www.un.org.tr/2007_july/un60.pdf).

BM Güvenlik konseyi’de daha demokratik bir işleyiş mekanizmasının hayata geçirilmesi,Uluslararası Adalet Divanı kararlarının yaptırım gücünün artırılması, caydırıcılık açısından tüm üye devletlerin katılımında oluşturulmuş bir uluslararası ordu ve İnterpol gibi ortak istihbarat birimleri BM’in terörizmle mücadelesini daha da etkin kılacaktır. ABD, Rusya Federasyonu ve Çin arasındaki rekabet ve çekişmelerin karar mekanizmalarına etkileri ortak işbirliğinin önündeki en büyük engellerden biri olarak görülmektedir. Bölgesel kuruluşlar açısından, İslam dünyasını ilgilendiren terör konularında önceliğin bu kuruluşlarda olması, batı-doğu çelişkisinden beslenen dini istismar eden terör gruplarının insan bulma ve devamlılığını engelleme açısından önemlidir. Terör tarih boyunca farklı şekillerde ulus devletlerin, bölgesel ve küresel güvenliğini tehdit etmiştir. Her dönemin kendi özelliklerine ve teknolojik gelişmesine göre biçimlenen yeni terör tiplerinde en önemli engelleyici unsur, devletlerinin birbirlerine karşı mücadelesinde bir araç olarak görmesinden vazgeçmesiyle, güvenli barınak, silah ve para desteğini kesmesiyle mümkün olabilecektir. Bitiş noktasına gelen terör örgütleri uluslararası organize suç örgütlerine dönüşerek, insan kaçakçılığı, petrol kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti ve silah kaçakçılığı gibi faaliyetler ile varlıklarını sürdürmeye devam etme eğilimi içerisinde olmaktadırlar. Bütünleşik ve kapsamlı bir terör mücadele stratejisi ve gerekli yapıların oluşturulması da BM açısından büyük bir başarı olarak değerlendirilerek, yaptırım ve cezalandırma mekanizmasının daha da güçlendirilmesi gerekmektedir

(https://www.academia.edu/20035555/Ter%C3%B6rizmle_M%C3%BCca_dele_ve_Birle%C5%9Fmi%C5%9F_Milletler).

3.4. ULUSLARARASI GÜVENLİK SORUNLARININ ÇÖZÜLMESİ İÇİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN KULLANDIĞI YÖNTEMLER

Uluslararası ilişkilerde “sorun” kavramı son derece görecelidir. Bu nedenle genel kabul gören tek bir tipoloji geliştirilememiştir. İncelenen konu ve yaklaşıma göre uluslararası sorunları sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflandırmalar genellikle ya uluslararası ilişkileri teorik olarak tanımlamakta kullanılan epistemolojik ayırım, ya politik sorunları açıklamakta kullanılan jeopolitik ayırım ya da uluslararası toplumun organize olarak çözme çabası gösterdiği sorunları içeren fonksiyonel ayırım şeklinde gerçekleştirilmektedir. Biz bu aratırmamızda küresel bir örgüt olarak “BM’in Uluslararası Sorunları Çözme Yeteneği” ni incelediğimizden fonksiyonel ayrımı kendimize temel alacağız. Bu bağlamda uluslararası sorunları şöyle sıralayabiliriz:

- Politik sorunlar
- Askeri ya da güvenlikle ilgili sorunlar
- Ekonomik sorunlar
- Ekolojik sorunlar
- Sağlıkla ilgili sorunlar
- İnsan hak ve özgürlükleri ile ilgili sorunlar

Sayılan bu sorunlar her ne kadar geliştirilen tipoloji gereği ayrı ayrı sıralanmışsa da küreselleşmenin neden olduğu etkileşim ve entegrasyon nedeni ile çoğunlukla iç içe geçmektedir. Bu sorunların BM’in ilgi alanına girmesi içinse problemin uluslararası barışı ve düzeni tehdit eden boyutlara ulaşması gerekmektedir (Birdişli, 2010, 176).

SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması amacıyla büyük beklentiler eşliğinde kurulan BM, arzu edilen başarıyı yakalayamamıştır. Uluslararası ilişkilerin giderek iç içe geçtiği günümüzde, uluslararası barış ve güvenliğin korunması doğrultusunda kararlı bir tavır sergilemesi ve etkin adımlar atması beklenen BM, beklentileri karşılayamamaktadır. Güvenlik Konseyinin daimi üyelerine tanınan imtiyazlı konum, uluslararası barış ve güvenliği koruma ortak amacı doğrultusunda oluşturulan sistemin söz konusu devletlere karşı uygulanmasını fiilen imkansız hale getirmektedir. Bu başarısızlıkta, BM sisteminin yapısından kaynaklanan sorunların yanı sıra daimi üyeler arasındaki ideolojik farklılıklar veya menfaat çatışmalarından kaynaklanan sorunlar da etkili olmaktadır. Bilhassa daimi üyelerin sahip oldukları veto yetkisini, uluslararası toplumun ortak çıkarlarının dışında kendi çıkar ve istekleri doğrultusunda kullanmaları önemli rol oynamaktadır. Güvenlik Konseyinin, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasından çok daimî üyelerin istek ve menfaatleri doğrultusunda hareket ettiği görülmektedir.

Yaşanan bu ve benzeri sorunlar karşısında daimi üyelere tanınan bu imtiyazın kaldırılması ve üye yapılanmasının yeniden ele alınması gerektiği başta olmak üzere BM teşkilatının çalışma usul ve esaslarının gözden geçirilmesine yönelik reform arayışları gündeme gelmektedir. Hiç şüphesiz olması gereken, Teşkilatın temel amacı olarak öngörülen uluslararası barış ve güvenliğe ulaşılmasına engel teşkil eden sistemin günün ihtiyaçları ve uluslararası toplumun değişen yapısı dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmesidir. Ancak BM'nin kuruluşundan itibaren dile getirilen ve son yıllarda giderek somut çalışmalara konu olan reform arayışlarının neticeye ulaşması oldukça güçtür. BM Andlaşması madde 108-109'a göre,

Andlaşma'da yapılacak değişiklikler için Genel Kurul üyelerinin 2/3 çoğunluğu tarafından kabul edilen teklifin daimi üyelerin tümü dahil üye devletlerin 2/3 çoğunluğu tarafından kendi anayasal sistemleri uyarınca onanması şarttır. Daimi üyelerin sahip oldukları imtiyaz ve statüyü kaldıran veya olumsuz yönde etkileyen bir değişikliğe sıcak bakmayacakları açıktır, dolayısıyla bu tür bir değişikliğin gerçekleştirilmesi neredeyse imkansızdır. Bu durumda sistem içinde bir çözüm bulunması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

BM'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra yaşanan benzer bir sıkıntıyı aşabilmek amacıyla harekete geçen Genel Kurul tarafından alınan Barış İçin Birlik Kararı, bu anlamda önemli bir alternatiftir. Güvenlik Konseyinin egemen konumu ve Konsey üyelerine tanınan imtiyazlı statü devam ettiği sürece, Barış İçin Birlik Kararı, BM'nin üstlenmiş olduğu temel görevlerin yerine getirilmesi açısından elverişli bir seçenek sunmaktadır. Genel Kurula yeni bir yetki vermeyen, sadece barış ve güvenlik konusunda Andlaşma kapsamında sahip olduğu yetkiyi teyit eden Barış İçin Birlik Kararı, daimi üyeleri harekete geçirmek anlamında stratejik bir araç olduğu gibi uluslararası barış ve güvenliği koruma adına meşru bir yöntem niteliğine sahiptir. Buna göre Güvenlik Konseyinin barışın bozulması, tehdidi ya da saldırı halinde veto yüzünden çalışmaması durumunda Genel Kurul, üye devletlere silahlı kuvvet kullanma dahil uygun tedbirleri tavsiye etmek üzere harekete geçerek konuyu inceleyebilecek ve kararlar alabilecektir. BM'ye üye tüm devletlerin eşit bir şekilde temsil edildiği ve eşit oy hakkına sahip olduğu Genel Kurulun 2/3 oyçokluğuyla alacağı kararlar, BM'nin asli vazifesi olan uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasına imkan sağlayacaktır. Andlaşma hükümlerinin, ortak ve öncelikli amaç olan uluslararası barış ve güvenliğin korunması

doğrultusunda yorumlanması sayesinde Genel Kuruldan alınacak bu tür bir kararın, daha geniş bir mutabakatı yansıtacağı ve meşruiyete sahip olacağı açıktır.

Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında, BM öncelikle sorunun giderilmesi için barışçıl çözümler yollarına başvurmaktadır. Bu çözümler, sorunun giderilmesinde etkili olmadığında, Antlaşmanın 7. Bölümü gereğince kuvvet kullanılmasına karar verebilir. Kuvvet kullanmanın önündeki en önemli engeller devletlerin toprak bütünlüğünün korunması, siyasal egemenlik ve iç işlerine karışmama ilkeleridir. BM'nin kurulduğu dönemlerde uluslararası güvenlik, geleneksel olarak devletlerin güvenliği anlamına gelmekteyken, günümüzde bu anlayış geçerliliğini yitirmektedir. Özellikle Soğuk Savaş döneminin sona ermesi, teknolojiye ilişkin ilerlemeler, insan hakları ve çevrenin korunmasına ilişkin söylemlerin önem kazanması gibi değişimler karşısında, bu güvenlik anlayışı yetersiz kalmaktadır.

Günümüzde güvenlik, sadece devletlerin güvenlik ve çıkarlarının korunmasını değil, aynı zamanda insanların da güvenlik ve haklarının korunması anlamına gelmektedir. Ayrıca devletin uluslararası sistemin yegane aktörü olma durumunun ciddi olarak tartışılması da güvenlik anlayışındaki değişimi hızlandırmaktadır. Özellikle geniş çaplı insan hakları ihlallerinin yaşandığı iç çatışmalar karşısında BM, bir tarafta uymak zorunda olduğu kurucu antlaşmanın hükümleri, diğer tarafta ise ciddi boyutlara ulaşan insan hakları ihlallerinin varlığından kaynaklanan bir ikileme düşmektedir. Yaşanan ikilemler Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın uyuşmazlıkların çözümüne yönelik hükümlerinin güncelleştirilmesi zorunluluğunu ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

Açıkmeşe, Sinem Akgül. “Algı mı Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni-Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri”, Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi, Cilt 8, Sayı 30, 2011.

Ak, Tarık. “Çevresel Güvenlik İlişkisi Bağlamında Çevresel Güvenlik Kavramı”, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 1-2, 99-115, 2013.

Akipek, Serap. “Birleşmiş Milletler Örgütü Denetiminde Vesayet Altında Ülke Bulunması, Sömürgeciliğin de Sonu Anlamına mı Geliyor?”, Cilt 50, Sayı 1, 2001.

Aksoy, Zeynep. “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 5, Sayı 20, 2012.

Aksu, Muharrem ve Turhan, Faruk. “Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik”, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, 2012.

Altiner, Bilal. “Birleşmiş Milletler: Amacı, Gelişimi, Etkinliği, Uluslararası Güvenliğe Katkısı Ve Geleceği”, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2014.

Altiner, Bilal. “Birleşmiş Milletler: Amacı, Gelişimi, Etkinliği, Uluslararası Güvenliğe Katkısı ve Geleceği”, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2014.

Aral, Berdal. “Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Eşitsizlik”, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Seta Yayınları, Sayı 72, 2013.

Arif Behiç Özcan. “Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD’nin Güvenlik Stratejileri” , Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi , 2004.

Ayşe Ece Alkan. “Küreselleşme ve Ekonomik Güvenlik” , Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi , 2014.

Baylis, John. “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”, Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 5, Sayı 18, 2008.

Baysal, Başar ve Lüleci, Çağla. “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi”, Güvenlik Stratejileri Dergisi, Cilt 11, Sayı 22, 2015.

Birdişli, Fikret. “Ulusal Güvenlik Kavramının Tarihsel ve Düşünsel Temelleri” , Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 31, 2011/2.

Birdişli,Fikret. “Birleşmiş Milletler’in Uluslararası Sorunları Önleyebilme Yeteneği” , Cilt 3, Sayı 11, 2010.

Brauch, Hans Günter, “Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü”, Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 5, Sayı 18 , 2008.

Buzan, Barry. “Askeri Güvenliğin Değişen Gündemi”, Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 5, Sayı 18, 2008.

Bülent Sarper Ağır. “Güvenlik Çalışmaları Alanında Kopenhag Okulu’nun Toplumsal Güvenlik Kavramsallaştırması Çerçevesinde Bir Etnik Çatışma Örneği Olarak Kosova Sorunu” , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Doktora Tezi , 2013.

Çalık, Tacettin. “Birleşmiş Milletler Organlarının İnsan Haklarıyla İlişkisi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı Cilt:2, 2015.

Denk, Erdem. “Uluslararası Örgütler Hukuku Birleşmiş Milletler Sistemi”, Ankara Siyasal Kitabevi, Sayı 2, 2015.

Duygu Çağla Bayram. “İnsan Güvenliği ve Terörizm” , Karadeniz Teknik Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yüksek Lisans Programı , 2016.

Duygu Dinçer. “Sosyal Kimlik ve Temel Kişilik Özellikleri Bakımından Türkiye’deki Toplumsal Güvenlik Aalgıları” , Genelkurmay Başkanlığı Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü, Yüksek Lisans Tezi , 2009.

Eralp, Atilla. “Devlet ve Ötesi” , İletişim Yayıncılık, Cilt 2, Sayı 4, 2005.

Eren, Abdurrahman. “Türkiye’de İnsan Haklarının Korunması, Uluslararası Koruma Mekanizmaları ve Ulusal İnsan Hakları Kurumlarının Rolü”, 1. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları, 2007.

Erhan, Çağrı. “Küreselleşme Döneminin Tehditleriyle Mücadele”, Strateji ve Analiz Dergisi, Cilt 1, Sayı 5, 2003.

Eser Karakoç. “Türkiye’nin Uluslararası Güvenlik Stratejileri” , Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi , 2008.

Göçer, Mahmut. “İnsan Haklarının Korunması ve Birleşmiş Milletler”, Ankara: Nobel Yayınları, 2009.

Gündüz, Aslan. “Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Teşkilatları ile İlgili Temel Metinler”, İstanbul: Beta Yayınları, 6. Baskı, 2013.

Brauch, Hans Günter. “Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü”, Uluslararası İlişkiler, Cilt 5, Sayı 18, 2008.

Hasgüler, Mehmet ve Uludağ, Mehmet Bülent. “Devletlerarası ve Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler”, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, 2004.

İhsan Tuncer Dabanlı. “11 Eylül Sonrası Ortamda (2001-2003) ABD Milli Güvenlik Stratejilerinin Türkiye Cumhuriyeti Milli Güvenlik Stratejilerine Etkileri”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.

İşyar, Ömer Göksel. “Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama”, Akademik Bakış dergisi, Cilt 2, Sayı 3, 2008.

Kaypak, Şafak. “Güvenlikte Yeni Bir Boyut; Çevresel Güvenlik”, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 8, Özel Sayı, 8:1-22, 2012.

Küçüksolak, Kalkan. “Güvenlik Kavramının Realizm, Neorealizm ve Kopenhag Okulu Çerçevesinde Tartışılması”, Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, Cilt 4, Sayı 14, 2012.

Mengiler, Özgür. “Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uluslararası Uyuşmazlıkların Barışçı Çözümü”, Ankara: Platin Yayınları, 2005.

Mesjasz, Krakov. “Ekonomik Güvenlik”, Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi, Cilt 5, Sayı 18, 2008.

Mustafa Burak Çelebi. “İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması ve Birleşmiş Milletler Sistemi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.

Ömer Çolak. “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin Daimi Üyelik, Temsiliyet ve Veto Hakkı Tartışmaları Çerçevesinde Reform İhtiyacı” , Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi , 2015.

Öncel Sençerman. “Çevresel Güvenlik: Postokloniyel Dönemde Alman Doğu Afrika İçin Çatışma Çözümleme Örnekleri” , Adnan Menderes Üniversitesi, Doktora Tezi , 2013.

Özcan, Arif Behiç. “Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD’nin Güvenlik Stratejileri”, SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2003.

Özkan, Ayşe. “Uluslararası Hukukta Birleşmiş Milletler Ve Afganistan Operasyonu”, Avrasya Dosyası, BM Özel, Cilt 8, Sayı 1, 2002.

Özlem Al. “Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Güvenlik Sorunlarının Çözümünde Birleşmiş Milletler’in Rolü” , Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi , 2014.

Rustamov Rafiq. “Azerbaycan Dış Politikasında Kimlik, Tehdit Algılaması ve Güvenlik Yaklaşımları”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.

Sengenberger, Werner. Uluslararası Çalışma Örgütü, Druckerei Brandt GmbH, Bonn, Almanya, 2013.

Şemsettin Erdoğan. “Avrupa Azınlık Dil Politikası ve Toplumsal Güvenlik: Letonya Örneği” , Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi , 2016.

Talat Ural. “Türkiye’nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 2009–2010 Dönemi Geçici Üyeliğinin Türk Dış Politikasına Etkisinin Analizi: Adaylık

Süreci, Dönem Politikaları ve Açılımları” ,Ufuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi , 2014.

Topal, Ahmed Hamdi. “Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sürdürülmesi Kapsamında Barış için Birlik Kararı'nın Uygulanabilirliği ”, TAAD, Cilt 5, Sayı 19, 2014.

Tuncay Sarıyıldız. “ABD'nin Irak'ı İşgalinin Türkiye'deki Kaçakçılık Olaylarına Etkisi – Silah Kaçakçılığı” , Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi , 2015.

Uluslararası İlişkiler Bülteni, Birleşmiş Milletler, Sayı 5, Karabük 2017

United Nations Development Programme. “Human Development Report”, New York: Oxford University Press, 1994.

Ünal Bayraktar. “Arap Baharı Sonrası Ortadoğu'daki Statüko Karşıtı Yapılanmaların Türkiye'nin Güvenlik Stratejilerine Etkileri” , İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi , 2015.

Waewer, Ole. “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”, Uluslararası İlişkiler, Cilt 5, Sayı 18, 2008.

Yılmaz, Abdurrahman. “Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt 9/2, 2014.

Yusuf Kılıç. “Birleşmiş Milletler Barış Operasyonları ve Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletler Barış Operasyonlarının Değişiminin İncelenmesi” , Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi , 2014.

Zahide Erdoğan. “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin Yasama Yetkisi” , Zirve Üniversitesi , Yüksek Lisans Tezi , 2015.

Zenginoğlu, Samet. “Uluslararası Terörizm ve Avrupa Birliği”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 25, 2016/3.

Zora, Kadir. “Güvenikleştirme: Hukuksal Meşruiyetten Siyal Meşruiyete Evrilme ve Kopenhag Okulu”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 2, 2015.

İnternet Kaynakları

Birleşmiş Milletler Kamusal İletişim Dairesi, (2008):

www.unicankara.org.tr/docs/everything_Turkish_final.pdf

Birleşmiş Milletler Müttefikler Bildirgesi Nedir? (2011):

www.webmastersitesi.com/webmaster-sozlugu/226406-birlesmis-milletler-muttefikler-bildirgesi-nedir.htm

Birleşmiş Milletler Teşkilatı: www.unicankara.org.tr/today/1.html#top

Birleşmiş Milletler, Erişim: www.un.org

Birleşmiş Milletler’in 60 Yılda 60 Başarısı, BM, 2005:

www.un.org.tr/2007_july/un60.pdf

Kırbaşı, Dilşad, (2008), “BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO); Türkiye-FAO İlişkileri”: www.mfa.gov.tr/bm-gida-ve-tarim-orgutu-_fao__-turkiye--fao-iliskileri.tr.mfa

Özge Başak, İnsan Güvenliği: www.docplayer.biz.tr/5132755-Insan-guvenligi-kullanilan-dil-degisti-eylemler-de-beraberinde.html

Sökmen, Aşkın İnci. “Terörizmle Mücadele ve Birleşmiş Milletler”.
www.academia.edu/20035555/Ter%C3%B6rizmle_M%C3%BCcadele_ve_Birle%C5%9Fmi%C5%9F_Milletler

T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO): www.telifhaklari.gov.tr/Birlesmis-Milletler-Egitim-Bilim-ve-Kultur-Orgutu-UNESCO

T.C. Dışişleri Bakanlığı,(2011), “Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)”: www.test.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-gida-ve-tarim-orgutu-_fao_.tr.mfa

T.C. Tarım Bakanlığı,(2008), “BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GIDA VE TARIM TEŞKİLATI (FAO)”: www.diabk.tarim.gov.tr/Uluslararası.htm

TBMM: İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu:
www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf

ULUSLARARASI PARA FONU (IMF):
www.imf.org/external/country/tur/rr/pdf/intro.pdf

UNICEF : www.odevbul.org/unicef-ne-zaman-ve-nicin-kuruldu.html

United Nations Main Organs: www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html

United Nations Trusteeship Council:
www.un.org/en/decolonization/trusteeship.shtml

United Nations: Economic and Social Council:
www.un.org/ecosoc/en/sustainable-development

United Nations: Objectives and Roles of United Nations:
www.yourarticlelibrary.com/uno/united-nations-objectives-and-roles-of-united-nations/40332/

United Nations: Secretariat: www.un.org/en/sections/about-un/secretariat.html

United Nations: Security Council: www.un.org/en/sc/about/

United Nations: Statute of the International Court of Justice:
www.legal.un.org/avl/pdf/ha/sicj/icj_statute_e.pdf

www.tarih.sitesi.web.tr/birlesmis-milletler.html

www.tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fmi%C5%9F_Milletler

www.tr.wikipedia.org/wiki/Do%C4%9Fal_%C3%A7evre

www.tr.wikipedia.org/wiki/Silahlanma_yar%C4%B1%C5%9F%C4%B1

Zeliha Sağlam, İnsan Kaçaklığı-Yeni Dönem Köle Ticareti:

www.academia.edu/7969729/I_nsan_Kac_akc_%C4%B11%C4%B1g_%C4%B1-Yeni_Do_nem_Ko_le_Ticareti_I_-_Zeliha_Sag_lam